

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 6. 2017.**

Sarajevo, kolovoz 2017.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. 6. 2017.) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

SADRŽAJ

I	UVOD	3
II.	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH	4
1.	STRUKTURA BANKOVNOG SUSTAVA.	4
1.1.	Status, broj i poslovna mreža	4
1.2.	Struktura vlasništva	5
1.3.	Kadrovska struktura	7
2.	FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	8
2.1.	Bilanca stanja	9
2.1.1.	Obveze	14
2.1.2.	Kapital – snaga i adekvatnost	18
2.1.3.	Aktiva i kvaliteta aktive	22
2.2.	Profitabilnost	32
2.3.	Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	35
2.4.	Likvidnost	40
2.5.	Devizni rizik	46
III.	ZAKLJUČCI I PREPORUKE	48
IV.	PRILOZI	51

U prvoj polovici 2017. godine poslovanje bankarskog sektora karakterizira rast bilančne sume, depozita i kredita, nastavak pozitivnih trendova koji se ogledaju u rastu štednje stanovništva, kapitala, dobiti i pada udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima. Na razini sustava zabilježen je pozitivan finansijski rezultat, te se na temelju svega može zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 30. 6. 2017. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka, kao i na kraju 2016. godine. Broj zaposlenih u bankama FBiH iznosio je 6.646, što je neznatno povećanje od 0,5% ili 31 zaposlenika u odnosu na kraj 2016. godine.

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju prve polovice 2017. godine iznosila je 19 milijardi KM i veća je za 3,3 % ili 611 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rast bilančne sume na strani izvora (pasive) rezultat je prvenstveno rasta depozita i ukupnog kapitala, dok je struktura aktive imala manje promjene vezane za ključne imovinske stavke: povećanje udjela kredita sa 66,8% na 67,4% i smanjenje udjela novčanih sredstava sa 28,3% na 27,4%.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u prvoj polovici 2017. godine zabilježili su rast od 4,3% ili 528 milijuna KM i sa 30. 6. 2017. iznose 12,8 milijardi KM. I u prvoj polovici 2017. godine nastavljeni su pozitivni trendovi iz 2016. godine, koji se ogledaju u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno većeg rasta kredita odobrenih privatnim poduzećima nego stanovništvu. Krediti dani privatnim poduzećima ostvarili su stopu rasta od 5,3% ili 304 milijuna KM, tako da su sa 30. 6. 2017. krediti dani ovom sektoru dostigli iznos od 6,1 milijardu KM i udjel od 47,3%. Krediti dani stanovništvu u istom razdoblju zabilježili su stopu rasta od 3,5% ili 209 milijuna KM, dok je njihov udjel blago smanjen sa 48,7% na 48,3% i sa 30. 6. 2017. iznosili su 6,2 milijarde KM.

Pokazatelji kvalitete kredita su i u prvoj polovici 2017. godini, kao i u prethodne dvije godine, poboljšani, što se posebno odrazilo na sektor pravnih osoba. Nešto veći rast kreditnog portfelja, znatno niži priljev novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekt na koeficijent udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 11,7%, koliko je iznosio na kraju 2016. godine, smanjen na 11% sa 30. 6. 2017. Udjel nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim osobama u odnosu na ukupne kredite pravnim osobama iznosi 13,9%, a udjel nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 7,8%.

Novčana sredstva iznose 5,2 milijarde KM ili 27,4% bilančne sume banaka u FBiH i na približno su istoj razini kao i na kraju 2016. godine

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u prvoj polovici 2017. godini zabilježila značajan rast od 8,8% ili 108 milijuna KM i sa 30. 6. 2017. iznose 1,33 milijarde KM, s udjelom od 7% u aktivi bankarskog sektora u FBiH.

U strukturi izvora financiranja banaka s udjelom od 77,1 % ili u iznosu od 14,6 milijarde KM, depoziti su najznačajniji izvor financiranja. U prvoj polovici 2017. godine zabilježen je rast depozita od 3,3% ili 462 milijuna KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i sa 30. 6. 2017. dostigli su iznos od osam milijardi KM, što je za 1,7% ili 137 milijuna KM više nego na kraju 2016. godine

Kreditne obveze banaka sa 30. 6. 2017. iznosile su 867 milijuna KM ili 4,5% od ukupnih izvora financiranja i veće su za 2,2 % ili 19 milijuna KM u odnosu na 2016. godine. U posljednjih devet godina, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza udjel ovih izvora u financiranju banaka je značajno smanjen.

U prvoj polovici 2017. godine ukupni kapital povećan je za 3,6% ili 98 milijuna KM, po osnovi dobiti tekućeg razdoblja i sa 30. 6. 2017. iznosi 2,8 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM).

Regulatorni kapital na dan 30. 6. 2017. iznosi 2,5 milijardi KM i povećan je za 5,4% ili 127 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, bez značajnijih promjena u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30. 6. 2017. iznosi 15,7%, kao i na kraju 2016. godine, te je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 30. 6. 2017. iznosi 9,9% (propisani minimum 6%).

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH u prvoj polovici 2017. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat-dobit u iznosu od 152 milijuna KM. Pozitivan financijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 154 milijuna KM, dok je jedna banka iskazala gubitak u iznosu od dva milijuna KM.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKOVNOG SUSTAVA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 6. 2017. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2016. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U prvoj polovici 2017. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka, što je posljedica financijske krize i smanjenog opsega poslovnih aktivnosti banaka, kao i već završenog pozicioniranja na tržištu.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacijskih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 23 (21 na teritoriju Federacije BiH, a dvije u Republici Srpskoj): osnovana su tri nova organizacijska dijela, osam organizacijskih dijelova je ukinuto, a kod 12 su bile promjene. Također, bila je i jedna promjena kod jednog organizacijskog dijela banke iz Republike Srpske u Federaciji BiH.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 6. 2017. imale ukupno 545 organizacijska dijela, što je za 1,1% manje nego sa 31. 12. 2016.

Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (22) je isti kao i 31. 12. 2016.

Sa 30. 6. 2017. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 52 organizacijska dijela u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 22 organizacijska dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30. 6. 2017. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je svih 15 banaka.

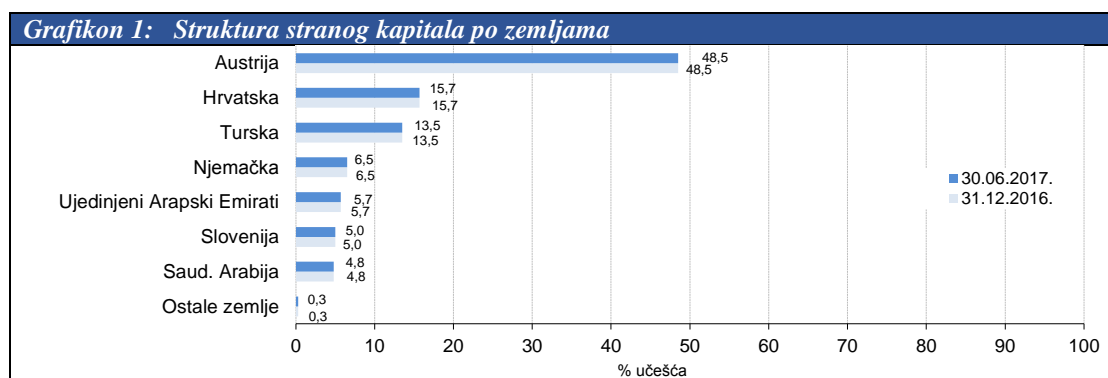
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 6. 2017., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

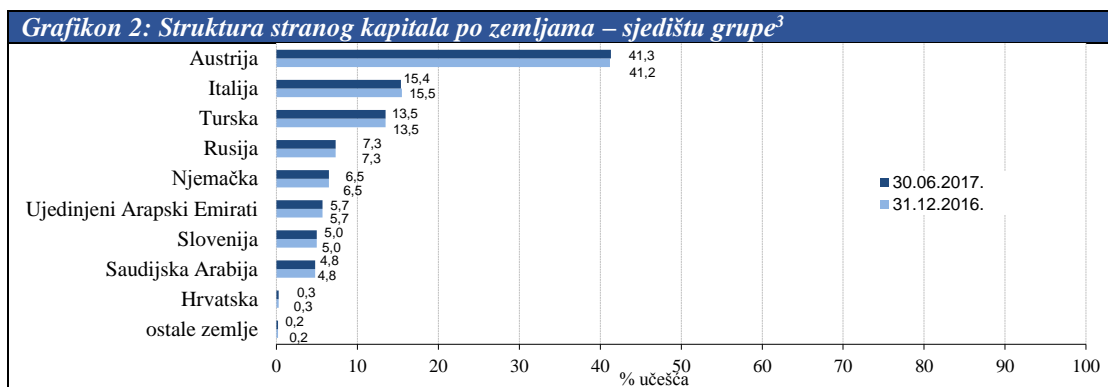
- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 14 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 6. 2017. nije bilo promjena u odnosu na kraj 2016. godine: najveći udjel stranog kapitala od 48,5% i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 15,7%, te Turske od 13,5%. Ostale zemlje imale su pojedinačni udjel manji od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju promjene su bile neznatne: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 41,3%, slijede talijanske banke s udjelom od 15,4%, udjel kapitala iz Turske iznosi 13,5%, te Rusije 7,3%. Ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 7%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na državni kapital FBiH.

³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz FBiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz FBiH.

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu⁴

BANKE	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	7	8
Državne banke	52.319	2%	52.499	2%	59.198	2%	100	113
Privatne banke	2.517.669	98%	2.655.621	98%	2.747.192	98%	105	103
U K U P N O	2.569.988	100%	2.708.120	100%	2.806.390	100%	105	104

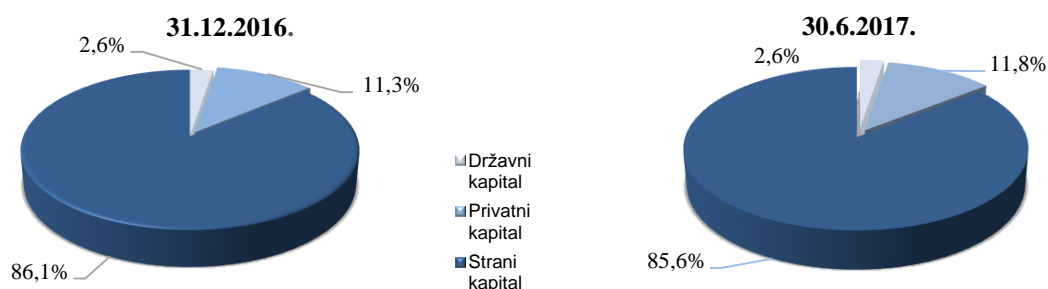
U prvoj polovici 2017. godine ukupan kapital ostvario je rast od 4% ili 98 milijuna KM, kao rezultat pozitivnog utjecaja tekućeg financijskog rezultata-dobiti od 152 milijuna KM i dokapitalizacije jedne banke u iznosu od šest milijuna KM, i negativnog, odnosno smanjenja po osnovi prijenosa na obveze za dividendu (dvije banke) u iznosu od 61 milijun KM. Ukupan kapital sa 30. 6. 2017. iznosio je 2,8 milijardi KM.

Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	31.647	2,7	31.647	2,6	31.647	2,6	100	100
Privatni kapital (rezidenti)	156.574	13,4	137.557	11,3	143.872	11,8	88	105
Strani kapital (nerezidenti)	979.271	83,9	1.046.673	86,1	1.046.358	85,6	107	100
U K U P N O	1.167.492	100,0	1.215.877	100,0	1.221.877	100,0	104	100

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u FBiH sa 30. 6. 2017. je veći za šest milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2016. i iznosi 1,22 milijarde KM.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 6. 2017. iznosi 2,6% i isti je kao i sa 31. 12. 2016.

Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 11,8% je veći za 0,5 postotnih bodova ili 6,3 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2016. Razlog navedenom je povećanje dioničkog kapitala zbog emisije novih dionica u iznosu od šest milijuna KM kod jedne banke i zbog trgovanja sa nerezidentima u iznosu od 0,3 milijuna KM.

Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 85,6% je manje za 0,5 postotnih bodova ili 0,3 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2016., zbog trgovanja s rezidentima u navedenom iznosu.

Tržišni udjel banaka prema kriteriju vlasništva već dulje razdoblje je skoro nepromijenjeno, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 30. 6. 2017. udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosio je

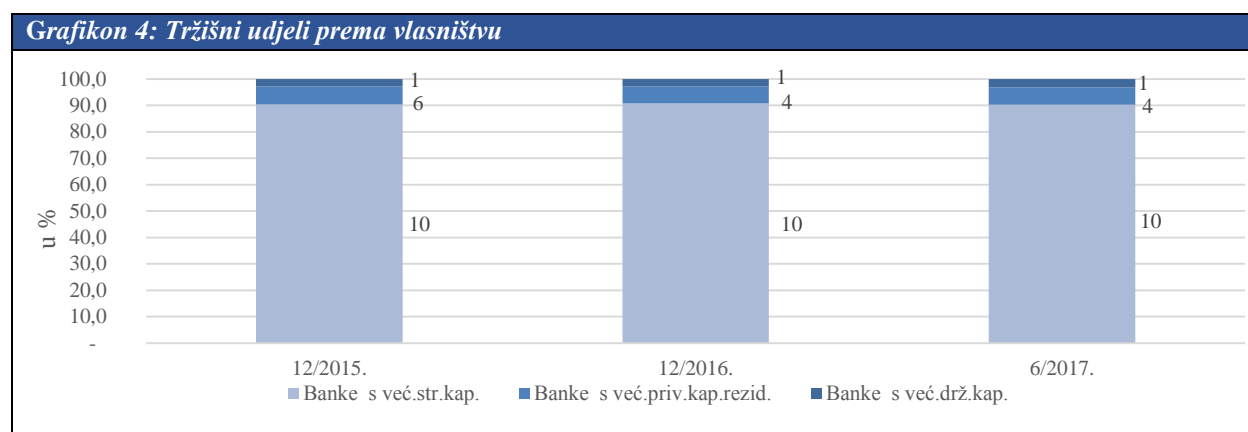
⁴ Svi podaci u Informaciji, koji se odnose na 31. 12. 2016., su iz revidiranih financijskih izvještaja banaka.

visokih 90,3%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,5%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 3,2%.

- u %-

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.6.2017.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,0	2,8	1	1,9	2,8	1	2,1	3,2
Banke s većinskim privatnim kapitalom rezidenata	6	7,0	6,8	4	6,6	6,4	4	6,6	6,5
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,0	90,4	10	91,5	90,8	10	91,3	90,3
U K U P N O	17	100,0	100,0	15	100,0	100,0	15	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u FBiH na dan 30. 6. 2017. broj zaposlenih iznosio je 6.646, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne banke	181	192	193	106	101
Privatne banke	6.502	6.423	6.453	99	100
U K U P N O	6.683	6.615	6.646	99	100
Broj banaka	17	15	15		

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih u bankama FBiH

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS				
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	4/2	6/4			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.757	3.821	3.880	99	102			
Viša stručna sprema	551	555	538	94	97			
Srednja stručna sprema	2.360	2.226	2.215	92	100			
Ostali	15	13	13	55	100			
U K U P N O	6.683	6.615	6.646	96	100			

U prvoj polovici 2017. godine broj zaposlenih je povećan za neznatnih 0,5% ili 31 u odnosu na kraj 2016. godine.

Manje promjene u kvalifikacijskoj strukturi (daljnji rast udjela zaposlenih s visokom spremom na 58,4%) su najviše rezultat povećanja broja zaposlenih s visokom stručnom spremom za 2% ili 59, te smanjenja broja zaposlenih s višom i srednjom stručnom spremom za 1% ili 28.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.6.2017.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	181	476.866	2.635	192	520.387	2.710	193	614.554	3.184
Privatne	6.502	16.684.859	2.566	6.423	17.861.647	2.781	6.453	18.378.304	2.848
UKUPNO	6.683	17.161.725	2.568	6.615	18.382.034	2.779	6.646	18.992.858	2.858

Na kraju prve polovice 2017. godine na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,9 milijuna KM aktive.

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama				
Aktiva (000 KM)	31.12.2015.		31.12.2016.	
	Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	0		0	
1.000 do 2.000	7		5	
2.000 do 3.000	8		7	
Preko 3.000	2		3	
UKUPNO	17		15	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,2 milijuna KM do 3,9 milijuna KM aktive po zaposlenom. Osam banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od tri milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim prilogima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvještavati FBA na bazi „pune“ bilance stanja raščlanjene na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁵.

⁵ Državne banke u „punoj bilanci“ iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.6.2017. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 709 milijuna KM.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju prve polovice 2017. godine iznosila je 19 milijardi KM, što je više za 3,3% ili 611 milijuna KM nego na kraju 2016. godine. Nakon prvog kvartala 2017. godine, kada je zabilježena uglavnom stagnacija ili neznatan rast ključnih bilančnih kategorija, što je bilo i očekivano, u drugom kvartalu su nastavljena pozitivna kretanja iz prethodne godine, odnosno blagi do umjereni rast depozita, kredita i ukupnog kapitala.

- 000 KM-

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.857.483	28,3	5.204.564	28,3	5.203.461	27,4	107	100
Vrijednosni papiri ⁶	1.050.206	6,1	1.226.163	6,7	1.334.095	7,0	117	109
Plasmani drugim bankama	78.420	0,5	96.569	0,5	89.727	0,5	123	93
Kreditni	11.610.744	67,7	12.270.228	66,8	12.797.845	67,4	106	104
Ispravka vrijed.	1.181.736	6,9	1.193.721	6,5	1.198.405	6,3	101	100
Kreditni- neto (kreditni minus isp.vrijed.)	10.429.008	60,8	11.076.507	60,3	11.599.440	61,1	106	105
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	516.894	3,0	530.977	2,9	512.158	2,7	103	96
Ostala aktiva	229.714	1,3	247.254	1,3	253.977	1,3	108	103
UKUPNA AKTIVA	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	18.992.858	100,0	107	103
P A S I V A:								
OBVEZE								
Depoziti	13.098.983	76,3	14.176.274	77,1	14.638.487	77,1	108	103
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0
Obveze po uzetim kreditima	904.050	5,3	848.001	4,6	867.071	4,5	94	102
Ostale obveze	588.704	3,4	649.639	3,5	680.910	3,6	110	105
KAPITAL								
Kapital	2.569.988	15,0	2.708.120	14,8	2.806.390	14,8	105	104
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	18.992.858	100,0	107	103

- 000 KM-

Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.6.2017.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)			
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)			
Državne	1	476.866	2,8%	1	520.387	2,8%	1	614.554	3,2%	109	118
Privatne	16	16.684.859	97,2%	14	17.861.647	97,2%	14	18.378.304	96,8%	107	103
UKUPNO	17	17.161.725	100%	15	18.382.034	100%	15	18.992.858	100%	107	103

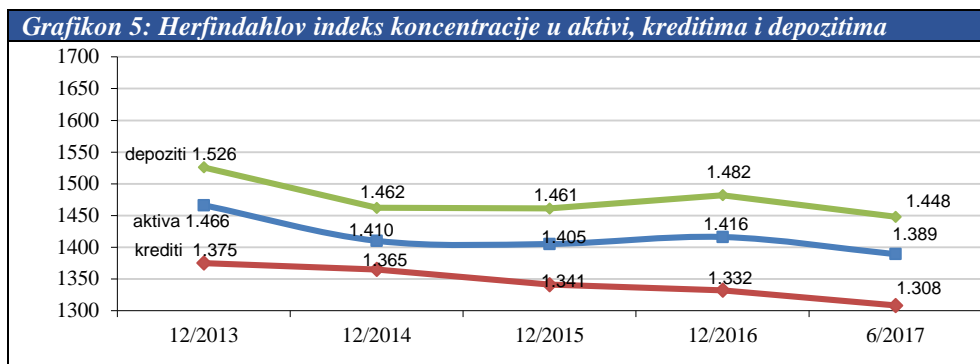
U promatranom razdoblju 2017. godine kod većine banaka zabilježene su manje promjene u bilančnoj sumi, 12 banaka ostvarilo je niske do umjerene stope rasta (u rasponu od 1% do 11%, a samo jedna banka imala je visok rast aktive od 18%). Kod tri banke zabilježene su negativne stope (pad) između 0,4% i 2,6%.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁷.

⁶ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospijeaća.

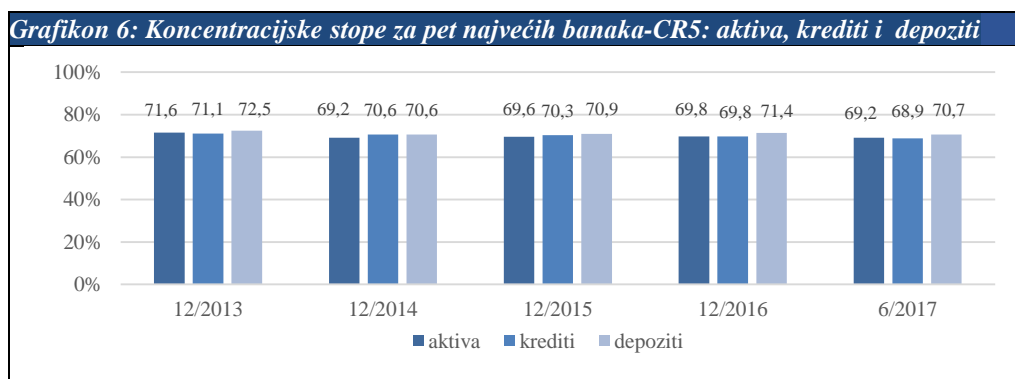
⁷ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U prvoj polovici 2017. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen, tako da je sa 30. 6. 2017. za aktivu iznosio 1.389 (-27), kredite 1.308 (-24) i depozite 1.448 (-34) jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁸.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁹ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je u 2017. godini, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, smanjen, te je sa 30. 6. 2017. iznosio za tržišni udjel 69,2%, kredite 68,9% i depozite 70,7%. Već dulje razdoblje vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive¹⁰. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2016. godine su rezultat manjih promjena aktive kod većine banaka.

U sustavu dominiraju dvije najveće banke (I. grupa s aktivom preko dvije milijarde KM, s napomenom da obje banke imaju aktivu veću od četiri milijarde KM) s udjelom od 46,7%, slijedi udjel II. grupe (četiri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 27,9%, koji je povećan za 5,4 postotna boda zbog prelaska jedne banke iz III. grupe. Zbog navedenog smanjen je udjel III. grupe (četiri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) sa 21,9% na 16,8%. Udjel IV. grupe (četiri banke s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) je povećan sa 7,9% na 8,1%. Jedna banka u posljednjoj V. grupi (s aktivom manjom od 100 milijuna KM) ima udjel od neznatnih 0,5%.

⁸ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

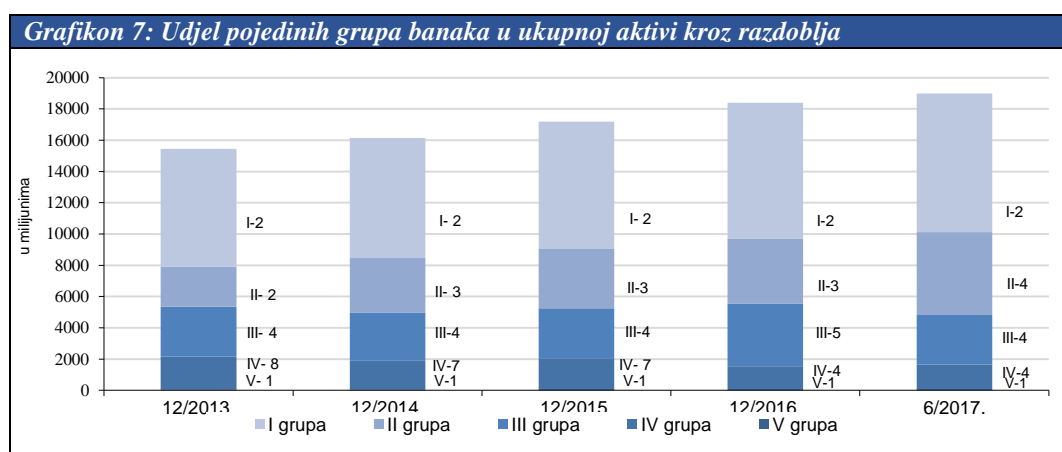
⁹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹⁰ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja.

- 000 KM-

Tablica 10: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja										
IZNOS AKTIVE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.6.2017.			
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	
I. Preko 2.000	8.120.953	47,3	2	8.681.651	47,2	2	8.863.323	46,7	2	
II. 1000 do 2000	3.821.569	22,3	3	4.142.732	22,5	3	5.300.432	27,9	4	
III. 500 do 1000	3.171.936	18,5	4	4.015.627	21,9	5	3.193.065	16,8	4	
IV. 100 do 500	1.963.450	11,4	7	1.449.350	7,9	4	1.544.030	8,1	4	
V. Ispod 100	83.817	0,5	1	92.674	0,5	1	92.008	0,5	1	
UKUPNO	17.161.725	100,0	17	18.382.034	100,0	15	18.992.858	100,0	15	

U prvoj polovici 2017. godine bilančna suma povećana je za 3,3% ili 611 milijuna KM i sa 30. 6. 2017. iznosila je 19 milijardi KM. Depoziti su ostvarili istu stopu rasta od 3,3% ili 462 milijuna KM, odnosno iznosili su 14,6 milijardi KM, dok je ukupni kapital, nakon rasta od 3,6% ili 98 milijuna KM, iznosio 2,8 milijardi KM. Kreditne obveze, nakon blagog rasta od 2,2% ili 19 milijuna KM, iznosile su 867 milijuna KM.

Novčana sredstava su ostala na istoj razini od 5,2 milijarde KM kao na kraju 2016. godine.

Višak likvidnosti, zbog niskog rasta kreditnih plasmana, dio banaka je kratkoročno plasirao u banke u BiH i inozemstvu, što donosi dodatni kamatni prihod. Plasmani drugim bankama smanjeni su za 7,1% ili sedam milijuna KM i sa 30. 6. 2017. iznosili su 90 milijuna KM.

Pozitivan trend rasta nastavljen je i u segmentu kreditiranja, ostvarena je stopa rasta od 4,3% ili 528 milijuna KM i sa 30. 6. 2017. krediti su iznosili 12,8 milijardi KM.

Rast ulaganja u vrijednosne papire nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 9% ili 108 milijuna KM (u 2016. godini rast je iznosio 17% ili 176 milijuna KM), što se najvećim dijelom odnosi na veća ulaganja u trezorske zapise Federacije BiH i državne obveznice drugih zemalja. Portfelj vrijednosnih papira na kraju promatranog razdoblja iznosio je 1,3 milijarde KM, što je udjele u aktivi od 7,0%.

Tablica 11: Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vlasnički vrijednosni papiri	2.388	0,2	1.637	0,1	1.632	0,1	69	100
Dužnički vrijednosni papiri:	1.047.818	99,8	1.224.526	99,9	1.332.463	99,9	117	109
- VP svih razina vlasti u BiH	662.544	63,1	824.300	67,2	909.803	68,2	124	110
- Državni VP (druge zemlje)	247.302	23,6	278.386	22,7	327.091	24,5	113	117
- Korporativne obveznice ¹¹	137.972	13,1	121.840	10,0	95.569	7,2	89	78
U K U P N O	1.050.206	100,0	1.226.163	100,0	1.334.095	100,0	117	109

Najveći dio od gotovo 80% ukupnih ulaganja u vrijednosne papire banke su klasificirale u portfelj finansijskih instrumenata raspoloživ za prodaju, koji je zabilježio rast od 9% ili 91 milijun KM, iznosio je 1,1 milijardu KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca povećani za 15% ili 22 milijuna KM, odnosno na 173 milijuna KM.

Tablica 12: Ulaganja u vrijednosne papire – kategorizacija prema MRS 39

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit i gubitak	109.613	10,4	106.941	8,7	101.060	7,6	98	95
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	773.216	73,7	968.647	79,0	1.059.930	79,4	125	109
Ulaganja koja se drže do dospijeca	167.377	15,9	150.575	12,3	173.105	13,0	90	115
U K U P N O	1.050.206	100,0	1.226.163	100,0	1.334.095	100,0	117	109

U okviru ulaganja u dužničke vrijednosne papire najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada i to vrijednosni papiri koje je emitirala Federacija BiH¹² ukupne vrijednosti 758 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 148 milijuna KM.

Tablica 13: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Federacija BiH:	545.723	82,4	676.832	82,1	758.437	83,7	124	112
- Trezorski zapisi	99.775	15,1	118.031	14,3	223.736	24,7	118	190
- Obveznice	445.948	67,3	558.801	67,8	534.701	59,0	125	96
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska:	116.821	17,6	147.124	17,9	147.582	16,3	126	100
- Trezorski zapisi	38.016	5,7	56.758	6,9	57.937	9,9	149	102
- Obveznice	78.805	11,9	90.366	11,0	89.645	6,4	115	99
U K U P N O	662.544	100,0	823.956	100,0	906.019	100,0	124	110

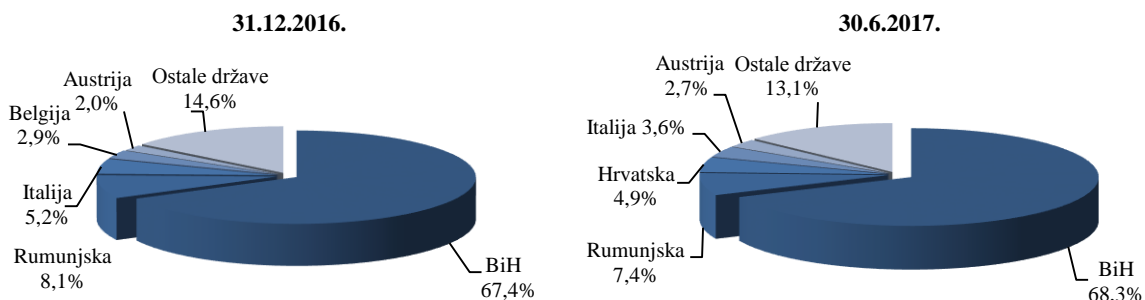
Veći dio trezorskih zapisa i obveznica entitetskih vlada, knjigovodstvene vrijednosti 821 milijun KM klasificiran je u portfelj za trgovanje i portfelj raspoloživo za prodaju, a ostatak u iznosu od 85 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospijeca.

Ako se ukupna ulaganja u vrijednosne papire (1,3 milijarde KM) analiziraju prema izloženosti po zemljama, najveći udjel od 68,3% je prema emitentima iz BiH, zatim slijede Rumunjska s udjelom od 7,4%, Hrvatska 4,9%, Italija 3,6%, Austrija 2,7% itd.

¹¹ Najveći dio od gotovo 97% se odnosi na obveznice banaka iz EU.

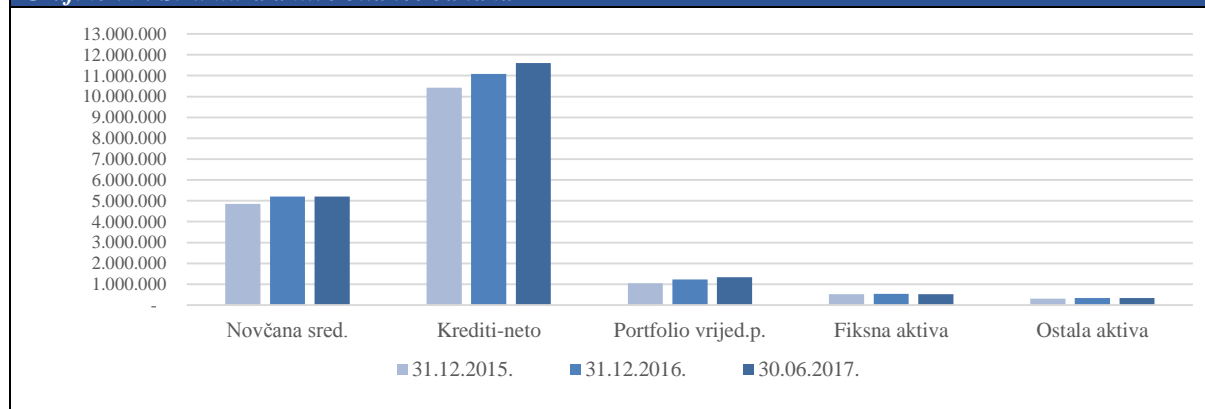
¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

Grafikon 8: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta

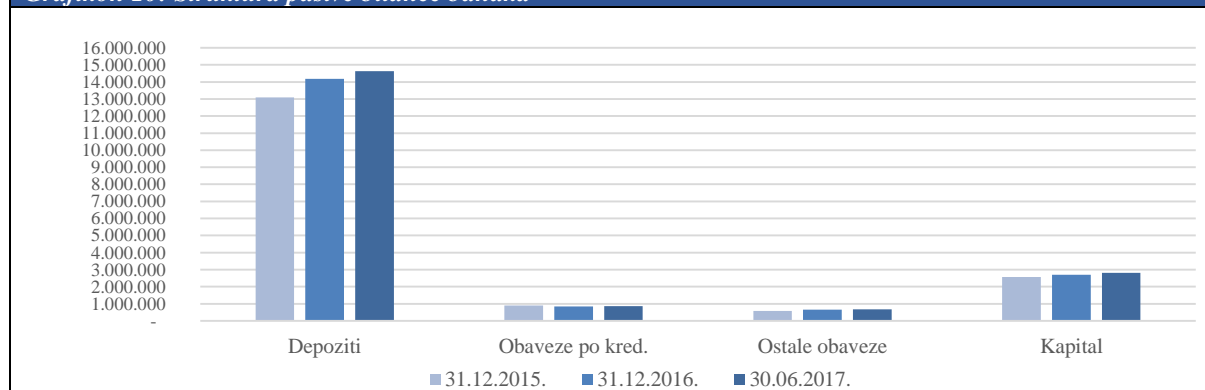

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

Grafikon 9: Struktura aktive bilance banaka

Grafikon 10: Struktura pasive bilance banaka

U strukturi pasive bilance banaka depoziti, s iznosom od 14,6 milijardi KM i udjelom od 77,1% i dalje su dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza zaustavljen je u prvoj polovici 2017. godine, što je rezultiralo skoro istim udjelom od 4,5% (-0,1 postotni bod). U promatranom razdoblju nastavljen je rast kapitala i sa 30. 6. 2017. kapital je iznosio 2,8 milijardi KM, s udjelom od 14,8% (+0,1 postotni bod).

Udjel kredita, kao najveće i najznačajnije stavke aktive, povećan je sa 66,8% na 67,4%, dok je udjel novčanih sredstava smanjen na 27,4% (-0,9 postotnih bodova).

Tablica 14: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	581.152	12,0	754.059	14,5	790.761	15,2	130	105
RR kod CB BiH	3.181.721	65,5	3.295.391	63,3	3.013.951	57,9	104	91
Računi kod depoz.inst.u BiH	2.100	0,0	9.101	0,2	14.973	0,3	433	165
Računi kod depoz.inst.u inoze.	1.092.273	22,5	1.145.886	22,0	1.383.716	26,6	105	121
Novč. sred. u procesu naplate	237	0,0	127	0,0	60	0,0	54	47
UKUPNO	4.857.483	100,0	5.204.564	100,0	5.203.461	100,0	107	100

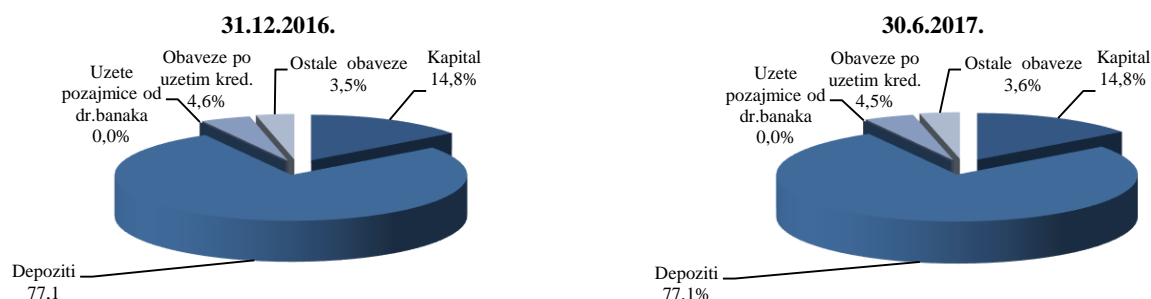
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u promatranom razdoblju 2017. godine smanjena su za 9% ili 281 milijun KM i sa 30. 6. 2017. iznosila su tri milijarde KM ili 57,9% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 63,3%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu povećana su za 21% ili 238 milijuna KM i sa 30. 6. 2017. iznosila su 1,4 milijarde KM ili 26,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 22,0%). Banke su u trezoru i blagajnama sa 30. 6. 2017., nakon rasta od 5% ili 37 milijuna KM, imale gotovog novca u iznosu od 791 milijun KM, što je 15,2% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju smanjen je sa 74,5% na 69,5%, a za istu promjenu je povećan udjel sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30. 6. 2017. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 11: Struktura pasive banaka

Na kraju prve polovice 2017. godine učešće depozita (77,1%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, ostalo je isto kao i na kraju 2016. godine, dok je udjel kreditnih obveza, drugog po visini izvora, iznosilo 4,5%.

Depoziti su, nakon blagog rasta u promatranom razdoblju od 3,3% ili 462 milijuna KM, sa 30. 6. 2017. iznosili 14,6 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, s istim iznosom od 0,9 milijardi KM i udjelom od 4,5%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, kao i smanjenja kreditne aktivnosti, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a u 2016. godini smanjeni su za 6,2% ili 56 milijuna KM. U 2017. godini zabilježena su suprotna kretanja, odnosno blagi rast od 2,2% ili 19 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 121 milijun KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 5,2%.

Banke su sa 30. 6. 2017. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (sedam od ukupno 22), na koje se odnosi 85% ukupnih kreditnih obveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), Procredit Holding AG i Procredit Bank AG Frankfurt, UniCredit Bank Austria AG, Svjetska banka - World Bank, European European fund for Southeast Europe (EFSE) i Bank for Reconstruction and Development (EBRD).

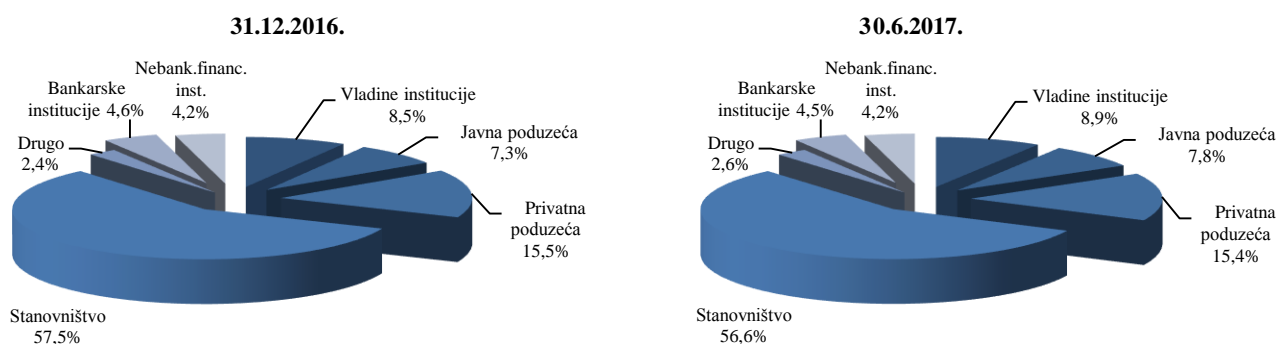
Kapital je na kraju prve polovice 2017. godine iznosio 2,8 milijardi KM, s ostvarenim rastom od 3,6% ili 98 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, kao rezultat sljedećih najznačajnijih promjena: povećanja iz osnove financijskog rezultata (dobit) u promatranom razdoblju (152 milijuna KM) i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu iz dobiti ostvarene u 2016. godini (dvije banke, 61 milijun KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja samo se 6% odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.002.438	7,7	1.200.513	8,5	1.299.657	8,9	120	108
Javna poduzeća	927.692	7,1	1.036.461	7,3	1.145.264	7,8	112	110
Privatna poduzeća i druš.	2.008.364	15,3	2.191.328	15,5	2.252.582	15,4	109	103
Bankarske institucije	752.217	5,7	647.901	4,6	663.388	4,5	86	102
Nebankarske financ. instit.	583.387	4,5	603.757	4,2	619.014	4,2	103	103
Građani	7.465.252	57,0	8.154.484	57,5	8.281.770	56,6	109	102
Ostalo	359.633	2,7	341.830	2,4	376.812	2,6	95	110
UKUPNO	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	14.638.487	100,0	108	103

Grafikon 12: Sektorska struktura depozita

Blagi rast depozita od 3,3% ili 462 milijun KM u prvoj polovini 2017. godine, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, s napomenom da su depoziti svih sektora ostvarili rast.

U sektorskoj strukturi i dalje dominira sektor stanovništva, a kontinuirani rast depozita ovog sektora nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 2% ili 127 milijuna KM i sa 30. 6. 2017. iznosili su 8,3 milijarde KM, dok je udjel smanjen sa 57,5% na 56,6%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je udjel u rasponu od 16% do 82%, kod 14 od 15 banaka udjel depozita ovog sektora je najveći, a u devet banaka je veći od 50%.

Drugi sektorski izvor po visini i udjelu, ali znatno manji od sektora stanovništva, su depoziti privatnih

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

poduzeća, s rastom od 3% ili 61 milijun KM, te su sa 30. 6. 2017. iznosili 2,3 milijarde KM, što je udjel od 15,4%.

Umjeren rast od 8% ili 99 milijuna KM zabilježen je kod depozita vladinih institucija, na kraju prve polovice 2017. godine iznosili su 1,3 milijarde KM, s povećanjem udjela sa 8,5% na 8,9%.

Najveću stopu rasta od 10% ili 109 milijuna KM imali su depoziti javnih poduzeća, odnosno s iznosom od 1,1 milijardu KM imaju udjel od 7,8% (+0,5 postotnih bodova).

Dugogodišnji pad depozita bankarskih institucija, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, zaustavljen je u prvoj polovici 2017. godine.

Depoziti navedenog sektora u promatranom razdoblju 2017. godine povećani su za 2% ili 15 milijuna KM, odnosno na 663 milijuna KM, dok je udjel smanjen sa 4,6% na 4,5%. Iz analitičkih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz FBiH u inozemstvu proteklih godina značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. Treba istaknuti da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilančnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 178 milijuna KM ili 34% oročenih depozita iz grupacije dopijeva u trećem kvartalu 2017. godine, dok do kraja 2017. godine dopijeva još 25 milijuna KM ili 5%, a u 2018. godini 179 milijuna KM ili 34%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, već dulje razdoblje jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaknuti kako se 84% ili 560 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u FBiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u četiri velike banke (82%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi, financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 6. 2017. iznosi 969 milijuna KM ili 5,1% ukupne pasive bankarskog sektora, što je više nego na kraju 2016. godine (857 milijuna KM ili 4,7% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 3,8% (na kraju 2016. godine 3,6%), a u ukupnim kreditnim obvezama 34,5% su kreditne obveze prema grupaciji (učešće je veće za 5,1 postotni bod). U prvoj polovici 2017. godine ova sredstva su povećana za 13% ili 112 milijuna KM (depoziti su povećani za 10,2% ili 52 milijuna KM, kreditne obveze su također povećane za 20,1% ili 50 milijuna KM, odnosno iznosile su 299 milijuna KM, dok su subordinirani krediti, nakon rasta od 9,8% ili 10 milijuna KM, iznosili 110 milijuna KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka u prethodnim godinama znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u FBiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovi redovnih plaćanja dospjelih obveza. Posebno treba istaknuti kako su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dopijea (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su, kako je već navedeno, u funkciji poboljšanja određenih pokazatelja (bilančnih: aktive, depozita, novčanih sred. i sl.) na kvartalnoj razini, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno financiranje.

Ostali sektori, s niskim udjelom u ukupnim depozitima, također su imali blagi rast, nominalno i relativno.

Valutna struktura depozita sa 30. 6. 2017. blago je promijenjena. Depoziti u KM povećani su za 4,6% ili 366 milijuna KM, dok su u stranim valutama ostvarili rast od 1,6% ili 96 milijuna KM. Navedeno je rezultiralo povećanjem udjela depozita u domaćoj valuti na 57,2% (+0,8 postotnih bodova) i iznosili

su 8,4 milijarde KM, a za istu relativnu promjenu smanjen je udjel depozita u stranoj valuti (s dominantnim udjelom EURO), koji su iznosili su 6,3 milijarde KM.

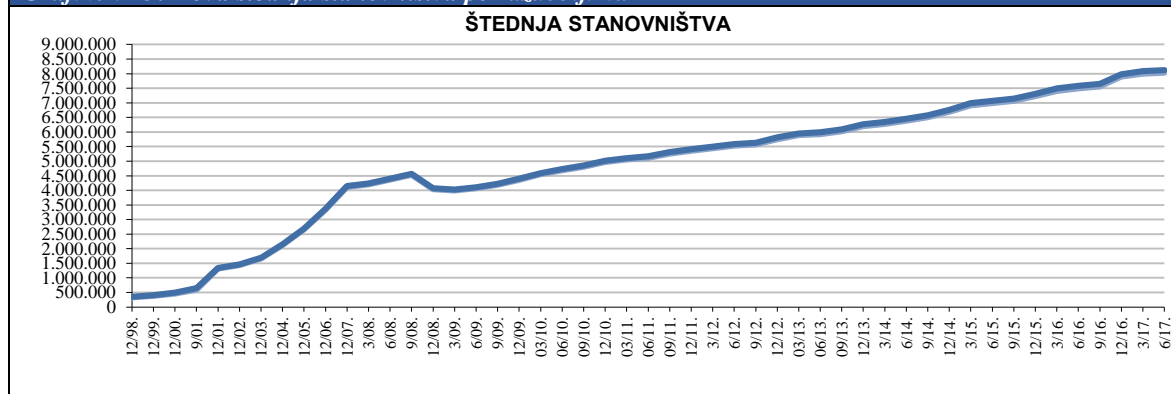
Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju prve polovice 2017. godine je također neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 13,7 milijardi KM imala su udjel 93,3% (+0,1 postotni bod), a depoziti nerezidenata iznosili su jednu milijardu KM, što je 6,7% ukupnih depozita. Depoziti rezidenata imali su rast od 3,4% ili 453 milijuna KM, a depoziti nerezidenata također su ostvarili neznatan rast od 0,9% ili devet milijuna KM. Iako su depoziti nerezidenata zabilježili minimalan rast u prvoj polovici 2017. godine, evidentno je da je u posljednjih nekoliko godina prisutan njihov kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i financijskog potencijala banaka, nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 1,7% ili 137 milijuna KM i sa 30. 6. 2017. iznosili su osam milijardi KM.

Tablica 16: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	78.771	86.481	85.828	110	99
Privatne	7.156.178	7.810.404	7.948.411	109	102
UKUPNO	7.234.949	7.896.885	8.034.239	109	102

Grafikon 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok pet banaka ima pojedinačan udjel manji od 2%, što iznosi 6,2% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 44% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 56% u stranoj.

Tablica 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)				INDEKS			
	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.	3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	3.537.982	48,9%	4.074.910	51,6%	4.247.445	52,9%	113	104
Dugoročni štedni depoziti	3.696.967	51,1%	3.821.975	48,4%	3.786.794	47,1%	104	99
UKUPNO	7.234.949	100,0%	7.896.885	100,0%	8.034.239	100,0%	108	102

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2016. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 4% ili 173 milijuna KM, dok su dugoročni smanjeni za 1% ili 35 milijuna KM, što je rezultiralo rastom udjela kratkoročnih depozita sa 51,6% na 52,9%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u FBiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja

građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, nakon izbijanja financijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počevši od 1. siječnja 2014. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sustav FBiH i BiH.

Sa 30. 6. 2017. svih 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁴ banaka u FBiH na dan 30. 6. 2017. iznosio je 2,5 milijardi KM.

-u 000 KM-

Tablica 18: Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
1	2		3		4		5 (3/2)	6 (4/3)
1.a.Temeljni kapital prije umanjnja	2.010.634		2.167.814		2.268.002		108	105
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.164.402		1.215.668		1.221.608		104	100
1.2. Iznos emisionih azia	132.667		138.786		137.290		105	99
1.3.Rezerve i zadržana dobit	713.565		813.360		909.044		114	112
1.b.Odbitne stavke	183.755		112.297		101.988		61	91
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	28.371		16.690		47.879		59	287
1.2. Gubitak iz tekuće godine	102.108		42.314		2.126		41	5
1.3. Trezorske dionice	102		3.034		3.034		2975	100
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	49.837		47.315		46.301		95	98
1.5. Odložena porezna sredstva	1.641		1.881		1.833		115	97
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	1.696		1.063		815		63	77
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.826.879	85%	2.055.517	88%	2.166.014	88%	113	105
2. Dopunski kapital	330.784	15%	284.917	12%	301.688	12%	86	106
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090		209		209		7	100
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	208.619		170.420		179.863		82	106
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	9.735		9.741		11.316		100	116
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	N/a		N/a		N/a		N/a	N/a
2.5. Iznos subordiniranih dugova	107.918		103.122		108.875		96	106
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.422		1.425		1.425		100	100
3. Kapital (1 + 2)	2.157.663	100%	2.340.434	100%	2.467.702	100%	108	105
4. Odbitne stavke od kapitala	206.321		200.035		208.778		97	104
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% tem.kap.	1.007		0		0		N/a	N/a
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat. zahtjevu	204.559		200.035		208.778		98	104
4.3. Ostale odbitne stavke	755		0		0		N/a	N/a
5. Neto kapital (3- 4)	1.951.342		2.140.399		2.258.924		110	106

U prvoj polovici 2017. godine kapital je povećan za 5% ili 127 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, bez promjene u strukturi (temeljni 88% i dopunski kapital 12%). Temeljni kapital je povećan za 5% ili 110 milijuna KM, a dopunski za 6% ili 17 milijuna KM.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja ostvarene dobiti za 2016. godinu i dokapitalizacije jedne banke u iznosu od šest milijuna KM. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (13 banaka) u iznosu od 212 milijuna KM, raspoređena je na sljedeći način: 49% ili 104 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 61 milijun KM), jedna banka je dio ostvarene dobiti od 45 milijuna KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka temeljnog kapitala, dok je jedna banka cjelokupnu dobit u iznosu od dva milijuna KM rasporedila na pokriće ranije ostvarenog gubitka.

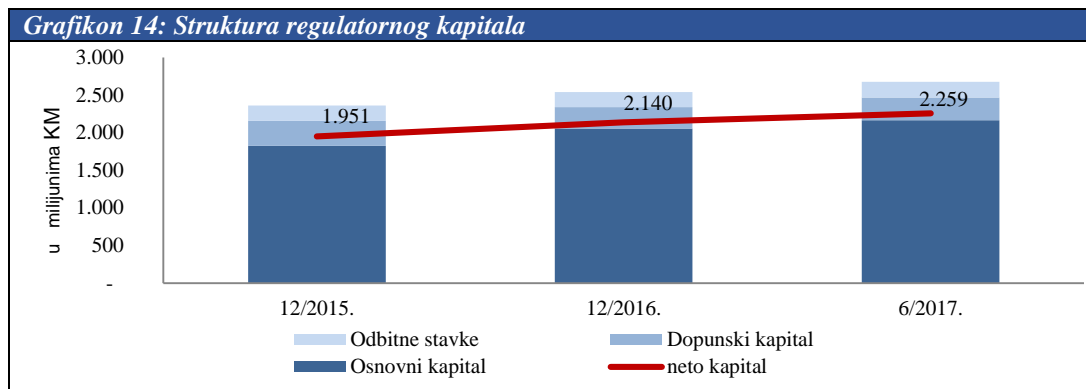
Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su smanjene za 9% ili 10 milijuna KM, najviše kao rezultat smanjenja nepokrivenih gubitaka u iznosu od 11 milijuna KM (kod tri banke), tekući gubitak iznosi dva milijuna KM, a ostale stavke su neznatno promijenjene.

¹⁴ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj: 46/14).

Dopunski kapital je povećan za 6% ili 17 milijuna KM, najvećim dijelom zbog povećanja općih rezervi za kreditne gubitke (ORKG).

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 6. 2017. iznosila 209 milijuna KM, što je blago povećanje (4% ili devet milijuna KM) u odnosu na 2016. godinu (u 2016. godini ova stavka je smanjena za 2% ili 4,5 milijuna KM).

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 6% ili 119 milijuna KM i sa 30. 6. 2017. iznosio je 2,3 milijarde KM.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, zavisi, s jedne strane, od razine neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilance i izvanbilance i ponderiranog operativnog rizika).

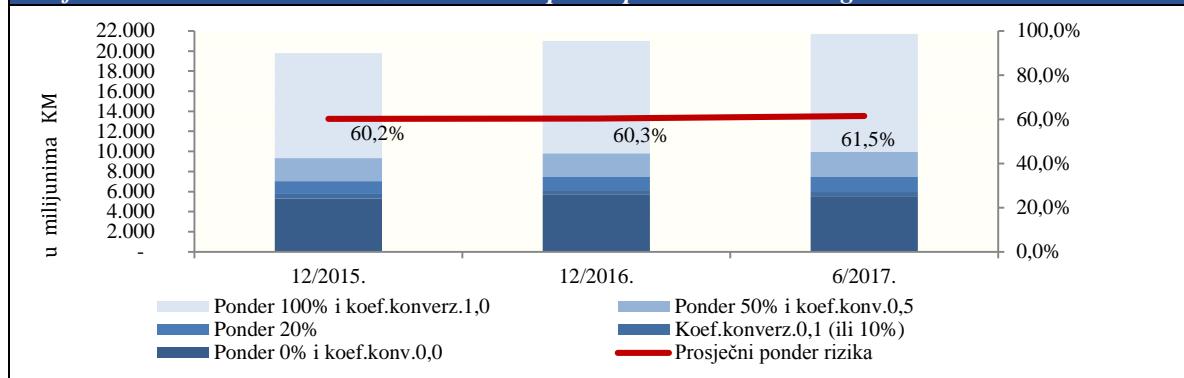
U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	19.799.548	20.994.773	21.718.115	106	103
1 Aktiva bilance stanja	16.635.188	17.863.737	18.467.987	107	103
2. Izvanbilančne pozicije	3.164.360	3.131.036	3.250.128	99	104
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	5.255.223	5.695.758	5.497.912	108	97
Ponder 20%	1.279.029	1.309.962	1.504.320	102	115
Ponder 50%	52.241	75.541	81.613	145	108
Ponder 100%	10.048.695	10.782.476	11.384.142	107	106
Koef. konverzije 0,0	51.199	43.699	51.679	85	118
Koef. konverzije 0,1	456.896	396.664	415.854	87	105
Koef. konverzije 0,5	2.227.852	2.291.106	2.394.261	103	105
Koef. konverzije 1,0	428.413	399.567	388.334	93	97
RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.918.650	12.667.026	13.352.861	106	105
Prosječni ponder rizika	60,2%	60,3%	61,5%	100	102

Grafikon 15: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u prvoj polovici 2017. godine povećana je za 3%. Rizik aktive bilance i izvanbilance (nakon primjene pondera) sa 30. 6. 2017. iznosio je 13 milijardi KM, sa stopom rasta od 5%, na što je najviše utjecao rast stavki koje se ponderiraju sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfelja). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je povećan sa 60,3% na 61,5%.

Isti smjer kretanja imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je blago povećan (4%) i sa 30. 6. 2017. iznosio je jednu milijardu KM. Sve to je rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 5% ili 728 milijuna KM, odnosno na razinu od 14,4 milijarde KM.

Sa 30. 6. 2017. udjel rizika aktive bilance i izvanbilance (izloženost kreditnom riziku) iznosio je 93%, a po osnovi operativnog rizika 7%.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30. 6. 2017. iznosio 15,7%, što je na istoj razini kao i na kraju 2016. godine.

Također, pokazatelj snage i kvalitete kapitala je odnos temeljnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je sa 30. 6. 2017. na razinu bankarskog sektora iznosio 15,0%. Obaveza banaka je da dio temeljnog kapitala koji je iznad 9% (primjena od 31. 12. 2016.) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Propisana su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su također dužne osigurati i održavati stopu financijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počevši sa stanjem na dan 31. 12. 2015. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 30. 6. 2017. iznosila je 9,9% (na kraju 2016. godine 9,7%).

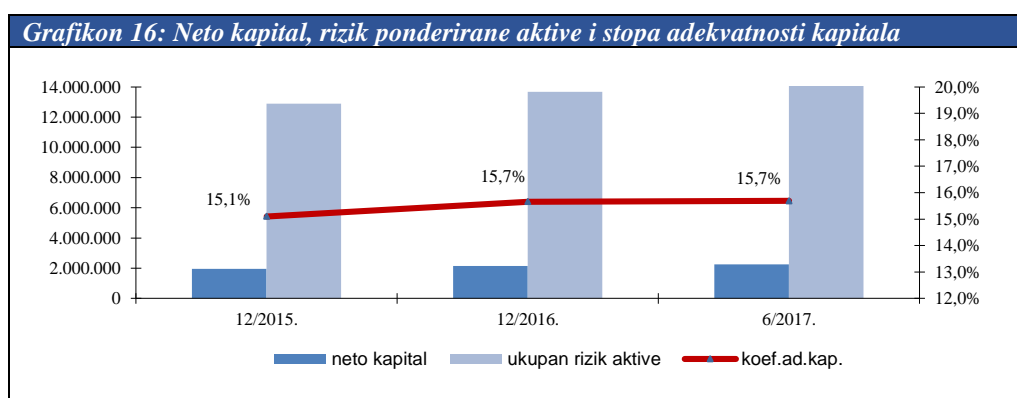
Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 15% što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na razini sustava. Banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, također nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, iako je u posljednje tri godine prisutan pozitivan trend smanjenja neto nekvalitetne aktive i poboljšanje koeficijenta neto nekvalitetna aktiva u odnosu na temeljni kapital, što se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2014. godini neto nekvalitetna aktiva iznosila je 431 milijun KM, a koeficijent 24,3%, u 2015. godini neto nekvalitetna aktiva je imala dalji trend smanjenja (najviše po osnovi značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosila je 399 milijuna KM, a koeficijent 21,9%. U 2016. godini nastavljen je trend pada (također je zabilježen značajan otpis), neto nekvalitetna aktiva sa 31. 12. 2016. iznosila je 337 milijuna KM, a koeficijent 16,4%, što je, i pored značajnog smanjenja, i dalje visok nivo i pokazatelj. U prvoj polovici 2017. godine nastavljen je trend

¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

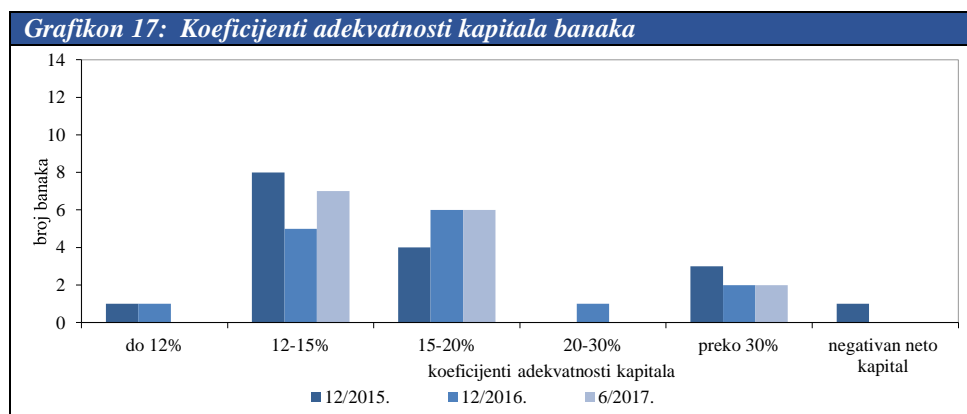
pada, neto nekvalitetna aktiva sa 30. 6. 2017. iznosila je 304 milijuna KM, a koeficijent 14,0%. Također, treba istaknuti da prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.951.342	2.140.399	2.258.924	110	106
2. RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.918.650	12.667.026	13.352.861	106	105
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691	102	104
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.895.384	13.668.044	14.395.552	106	105
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	15,1%	15,7%	15,7%	104	100

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30. 6. 2017. od 15,7% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Svih 15 banaka u FBiH sa 30. 6. 2017. imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%. Prema analitičkim podacima devet banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2016. godine, kod pet banaka je bolja, a kod jedne nepromijenjena.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 7 banaka ima stopu između 12,7% i 14,8%,
- 6 banaka ima stopu između 15,4% i 17,7%,
- 2 banke imaju adekvatnost 37,7% i 41,9%.

FBA je, obavljajući nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je daljnje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju. U fokusu su banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduvjeta za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za daljnje slabljenje kapitalne osnove. Zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine početkom 2010. godine, banke su bile u obvezi da počevši od 2011. godine finansijske izvještaje sastavljaju u skladu s MRS i MSFI, pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) sukladno kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tablica 21: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁶	14.850.813	15.678.467	16.415.760	106	105
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.507.523	1.533.712	1.544.629	102	101
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.269.548	1.294.471	1.292.840	102	100
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	408.247	405.019	412.649	99	102
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	204.558	200.035	208.778	98	104
7. Nerizične stavke	6.797.824	7.175.607	7.167.385	106	100
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	21.648.637	22.854.074	23.583.145	106	103

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁷ banaka u FBiH sa 30. 6. 2017. iznosila je 24 milijarde KM i veća je za 3% ili 729 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična aktiva iznosi 16,4 milijarde KM i veća je za 5% ili 737 milijuna KM.

Nerizične stavke iznose 7,2 milijarde KM ili 30% ukupne aktive s izvanbilancom i na istoj su razini kao i na kraju 2016. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su povećane (1% ili 11 milijuna KM) i iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke su na istoj

¹⁶ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 205 milijuna KM osiguranih novčanim depozitom.

¹⁷ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj: 85/11 - pročišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

razini od 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁸ iznose 413 milijuna KM i veće su za 2% ili osam milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti u iznosu od 316 milijuna KM su na istoj razini kao i na kraju 2016. godine. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁹ sa 30. 6. 2017. iznose 209 milijuna KM, s rastom od 4% ili devet milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

-u 000 KM-

Tablica 22: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kreditni	10.186.613	84,1	10.850.532	84,2	11.409.726 ²⁰	83,1	106	105
Kamate	71.680	0,6	69.237	0,5	68.263	0,5	97	99
Dospjela potraživanja	1.161.853	9,6	1.164.973	9,0	1.157.290	8,6	100	99
Potraživanja po plać. garancijama	24.648	0,2	26.537	0,2	30.812	0,2	108	116
Ostali plasmani	139.457	1,1	138.995	1,1	198.701	2,0	100	143
Ostala aktiva	526.871	4,4	638.228	5,0	673.138	5,5	121	105
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	12.111.122	100,0	12.888.502	100,0	13.537.930	100,0	106	105
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	6.289.910		6.745.740		6.710.799		107	99
3. BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	18.401.032		19.634.242		20.248.729		107	103
4. RIZIČNA IZVANBILANCA	2.739.691		2.789.965		2.877.830		102	103
5. NERIZIČNA IZVANBILANCA	507.914		429.867		456.586		85	106
6. UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	3.247.605		3.219.832		3.334.416		99	103
7. RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	14.850.813		15.678.467		16.415.760		106	105
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.797.824		7.175.607		7.167.385		106	100
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	21.648.637		22.854.074		23.583.145		106	103

Bruto bilančna aktiva⁶ iznosi 20,2 milijarde KM i veća je za 3% ili 614 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična bilančna aktiva iznosi 13,5 milijardi KM, što je 67% bruto bilančne aktive, s ostvarenim rastom od 5% ili 649 milijuna KM. Nerizična bilančna aktiva iznosi 6,7 milijardi KM i manja je za 1% ili 35 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

Izvanbilančne rizične stavke u iznosu od 2,9 milijardi KM su veće za 3% ili 88 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, a nerizične stavke iznose 457 milijuna KM, s ostvarenim rastom od 6% ili 27 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

U 2017. godini nastavljen je pozitivan trend u ključnoj djelatnosti banaka, odnosno u segmentu kreditiranja. Za šest mjeseci 2017. godine ostvaren je rast kredita od 4% ili 528 milijuna KM (u 2016. godini rast iznosio 6% ili 659 milijuna KM). Sa 30. 6. 2017. krediti su iznosili 12,8 milijardi KM, što je udjel od 67,4% (+0,6 postotnih bodova).

U prvoj polovici 2017. godine plasirano je ukupno 5,3 milijarde KM novih kredita, što je za 25% ili jednu milijardu KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 71%, a na stanovništvo 27% (na kraju 2016. godine: gospodarstvo 72%, stanovništvo 25%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 43%, kratkoročni 57% (na kraju 2016. godine: dugoročni 45%, kratkoročni 55%).

Tri najveće banke u FBiH s iznosom kredita od 6,8 milijardi KM imaju udjel od 54% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

¹⁸ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁹ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁰ Isključen iznos kredita od 162 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

Tablica 23: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	250.805	2,2	265.892	2,2	265.772	2,1	106	100
Javna poduzeća	269.507	2,3	226.891	1,8	215.392	1,7	84	95
Privatna poduzeća i društ.	5.328.591	45,9	5.756.280	46,9	6.060.650	47,3	108	105
Bankarske institucije	5.701	0,0	58	0,0	3.447	0,0	1	5943
Nebankarske financijske instit.	41.542	0,4	40.365	0,3	61.534	0,5	97	152
Gradani	5.705.684	49,1	5.972.074	48,7	6.181.075	48,3	105	103
Ostalo	8.914	0,1	8.668	0,1	9.975	0,1	97	115
UKUPNO	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	12.797.845	100,0	106	104

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna poduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U prvoj polovici 2017. godine nastavljen je pozitivan trend kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja iz 2016. godine, odnosno veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva. Stopa rasta kredita privatnih poduzeća iznosila je 5% ili 304 milijuna KM (u 2016. godini ostvaren rast od 8% ili 428 milijuna KM), tako da su sa 30. 6. 2017. krediti ovog sektora dostigli iznos od 6,1 milijardu KM i udjel od 47,3% (+0,4 postotna boda). U istom razdoblju 2017. godine rast kredita sektoru stanovništva iznosio je 3% ili 209 milijuna KM (u 2016. godini ostvaren rast od 5% ili 266 milijuna KM), dok je udjel blago smanjen sa 48,7% na 48,3% i sa 30. 6. 2017. iznosili su 6,2 milijarde KM.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 6. 2017., struktura kredita stanovništvu po namjeni je skoro ista kao na kraju 2016. godine: udjel kredita za financiranje potrošnih dobara⁶ iznosi 81%, udjel stambenih kredita iznosi 17%, a s preostalim 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su, kao i na kraju 2016. godine, stanovništvu 61%, a privatnim poduzećima 45% ukupnih kredita danih ovim sektorima.

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 54,3% ili 6,9 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6,8 milijardi KM ili 99%, CHF: 90 milijuna KM ili 1%), krediti u domaćoj valuti 45,2% ili 5,8 milijardi KM, a najmanji udjel od samo 0,5% ili 59 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 55 milijuna KM ili 93%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 90 milijuna KM ima udjel od 0,7% u ukupnom kreditnom portfelju i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu (na kraju 2016. godine 0,9%).

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)

Kategorija klasifikacije	31.12.2015.			31.12.2016.			30.6.2017.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	11(5/2)	12(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
A	12.316.066	82,9	246.321	13.166.182	84,0	263.324	13.920.150	84,8	278.404	107	106
B	950.153	6,4	76.023	982.398	6,3	77.167	1.004.534	6,1	79.193	103	102
C	301.862	2,0	75.796	224.335	1,4	58.086	212.953	1,3	55.167	74	95
D	426.025	2,9	252.682	423.766	2,7	253.348	365.992	2,2	219.744	99	86
E	856.707	5,8	856.701	881.786	5,6	881.787	912.131	5,6	912.121	103	103
Rizična ak. (A-E)	14.850.813	100,0	1.507.523	15.678.467	100,0	1.533.712	16.415.760	100,0	1.544.629	106	105
Klasificirana (B-E)	2.534.747	17,1	1.261.202	2.512.285	16,0	1.270.389	2.495.610	15,2	1.266.225	99	99
Nekvalitetna (C-E)	1.584.594	10,7	1.185.179	1.529.887	9,8	1.193.221	1.491.076	9,1	1.187.032	97	97
Nerizična akt. ²¹	6.797.824			7.175.607			7.167.385			106	100
UKUPNO (rizična i nerizična)	21.648.637			22.854.074			23.583.145			106	103

Prvi pokazatelj i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Sa 30. 6. 2017. dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, što je ista razina kao u posljednje dvije godine.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da su u prvoj polovici 2017. godine ključni pokazatelji kvalitete aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2016. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno sedam banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a šest banaka ima pokazatelje udjela nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 30. 6. 2017. iznosila 2,5 milijardi KM, a nekvalitetna 1,5 milijardi KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je smanjena za neznatnih 1% ili 17 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini pad od 1% ili 22 milijuna KM). Kategorija B je povećana za 2% ili 22 milijuna KM. Nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 3% ili 39 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, s napomenom da trajni otpis aktive za šest mjeseci 2017. godine iznosi 32 milijuna KM (u 2016. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 3% ili 55 milijuna KM).

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivni iznosi 15,2%, a smanjenje za 0,8 postotnih bodova u odnosu na kraj 2016. godine je isključivo rezultat rasta rizične aktive od 5% ili 737 milijuna KM.

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 9,1%, što je niže za 0,7 postotnih bodova u odnosu na kraj 2016. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 6,1%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti klasificirani kao nekvalitetna aktiva.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

²¹ Stavke aktive koje se, sukladno članku 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasificiraju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

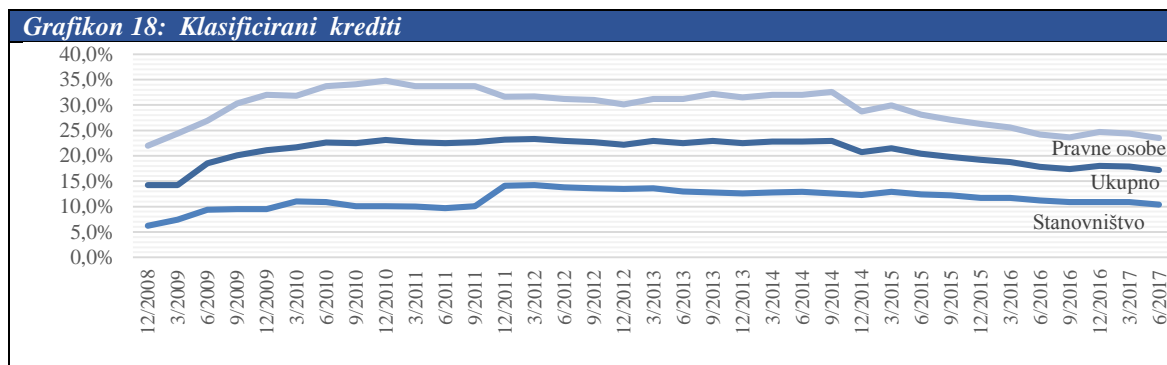
Tablica 25: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	31.12.2016.						30.6.2017.						INDEKS
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO		Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO		
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.319.385	89,1	4.744.319	75,3	10.063.704	82,0	5.539.328	89,6	5.061.872	76,5	10.601.200	82,8	105
B	161.278	2,7	600.184	9,7	770.462	6,3	159.104	2,6	632.416	9,6	791.520	6,2	103
C	61.962	1,0	149.040	2,4	211.002	1,7	59.385	1,0	143.600	2,2	202.985	1,6	96
D	77.142	1,3	329.597	5,2	406.739	3,3	60.241	1,0	293.378	4,4	353.619	2,8	87
E	352.307	5,9	466.014	7,4	818.321	6,7	363.016	5,8	485.505	7,3	848.521	6,6	104
UKUPNO	5.972.074	100,0	6.298.154	100,0	12.270.228	100,0	6.181.074	100,0	6.616.771	100,0	12.797.845	100,0	104
Klas. kred. B-E	652.689	10,9	1.553.835	24,7	2.206.524	18,0	641.746	10,4	1.554.899	23,5	2.196.645	17,2	100
Nekv. kred C-E	491.411	8,2	944.651	15,0	1.436.062	11,7	482.642	7,8	922.483	13,9	1.405.125	11,0	98
		48,7		51,3		100,0		48,3		51,7			
Udjel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,6		70,4		100,0		29,2		70,8		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,2		65,8		100,0		34,3		65,7		100,0	
Kategorija B		20,9		79,1		100,0		20,1		79,9		100,0	

Pokazatelji kvalitete kredita su u prvoj polovici 2017. godine blago poboljšani, udjel klasificiranih kredita je smanjen na razinu od 17,2% (-0,8 postotnih bodova), zbog rasta ukupnih kredita, dok su klasificirani krediti zadržani na istoj razini. Klasificirani krediti stanovništva imali su pad od 2% ili 11 milijuna KM, a pravne osobe su zadržane na istoj razini.

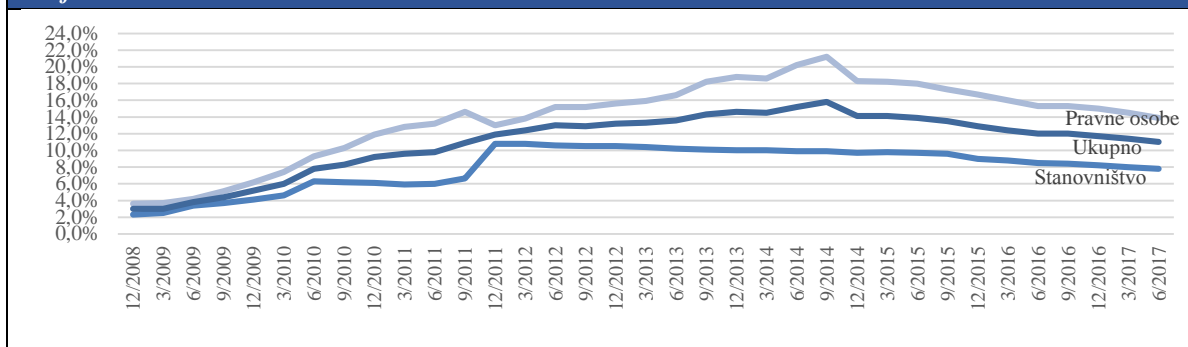
Trend pada udjela nekvalitetnih kredita, kao ključnog indikatora kvalitete kredita, od posljednjeg kvartala 2014. godine, nastavljen je i u 2017. godini i u prvoj polovici 2017. godine smanjen je sa 11,7% na 11%, kao rezultat kreditnog rasta od 4% ili 528 milijuna KM i smanjenja ukupnih nekvalitetnih kredita za 2% ili 31 milijun KM, s napomenom da je trajni otpis u prvoj polovici 2017. godine iznosio 32 milijuna KM.

Nekvalitetni krediti pravnih osoba su smanjeni za 2% ili 22 milijuna KM, a stanovništva za 2% ili devet milijuna KM, u odnosu na kraj 2016. godine.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 6,6 milijardi KM, sa 30. 6. 2017. u kategorije B do E klasificirano je i dalje visokih 23,5% ili 1,6 milijardi KM, što je smanjenje za 1,2 postotna boda u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini udjel je smanjen za 1,6 postotnih bodova), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 6,2 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 642 milijuna KM ili 10,4%, što je smanjenje za 0,5 postotnih bodova u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini udjel je smanjen za 0,8 postotnih bodova).

Grafikon 19: Nekvalitetni krediti

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita, kao i na kraju 2016. godine, na pravne osobe se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%. U prvoj polovici 2017. godine udjel nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih osoba je smanjen, kao rezultat već ranije navedenih faktora: smanjenja nekvalitetnih kredita i stanovništva (za 2% ili devet milijuna KM) i pravnih osoba (2% ili 22 milijuna KM), kao i kreditnog rasta (stanovništva: 3,5% ili 209 milijuna KM i pravnih osoba 5% ili 319 milijuna KM). Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 13,9% ili 922 milijuna KM, što je za 1,1 postotni bod manje nego na kraju 2016. godine (u 2016. godini udjel je smanjen za 1,7 postotnih bodova). Za sektor stanovništva isti iznose 7,8% ili 483 milijuna KM, što je za 0,4 postotna boda manje (u 2016. godini udjel smanjen za 0,8 postotnih bodova).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da kreditni portfelj pravnih osoba ima lošiju kvalitetu od sektora stanovništva, posebno pokazatelj udjela klasificiranih kredita, što je rezultat stanja u realnom sektoru, odnosno u gospodarstvu i ukupnoj ekonomiji u BiH.

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tablica 26: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2016.				30.6.2017.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udje 1%	Iznos	Udjel %	Iznos	Udje 1%	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti prav. osobama za:										
Poljoprivredu (AGR)	143.318	1,2	24.461	17,1	146.759	1,1	23.687	16,1	102	97
Proizvodnju (IND)	1.792.572	14,6	328.438	18,3	1.859.429	14,5	302.385	16,3	104	92
Građevinarstvo (CON)	443.523	3,6	78.173	17,6	435.175	3,4	77.397	17,8	98	99
Trgovinu (TRD)	2.398.752	19,5	313.660	13,1	2.583.229	20,2	326.984	12,7	108	104
Ugostiteljstvo (HTR)	239.322	2,0	16.182	6,8	239.320	1,9	11.863	5,0	100	73
Ostalo ²²	1.280.667	10,4	183.737	14,3	1.352.859	10,6	180.168	13,3	106	98
UKUPNO 1.	6.298.154	51,3	944.651	15,0	6.616.771	51,7	922.484	13,9	105	98
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.795.884	39,1	310.215	6,5	5.015.418	39,2	318.850	6,4	105	103
Stambenu izgradnju	1.051.760	8,6	155.825	14,8	1.048.567	8,2	139.543	13,3	100	90
Obavljanje djelatn. (obrtnici)	124.430	1,0	25.371	20,4	117.089	0,9	24.248	20,7	94	96
UKUPNO 2.	5.972.074	48,7	491.411	8,2	6.181.074	48,3	482.641	7,8	103	98
UKUPNO (1. + 2.)	12.270.228	100	1.436.062	11,7	12.797.845	100	1.405.125	11,0	104	98

Najveći udjel u ukupnim kreditima kod pravnih osoba maju sektori trgovine 20,2% i proizvodnje 14,5%, a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju 39,2% i stambeni krediti 8,2% (31. 12. 2016.: pravne osobe: trgovina 19,5% i proizvodnja 14,6%, stanovništvo: opća potrošnja 39,1% i stambeni krediti 8,6%).

²² Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

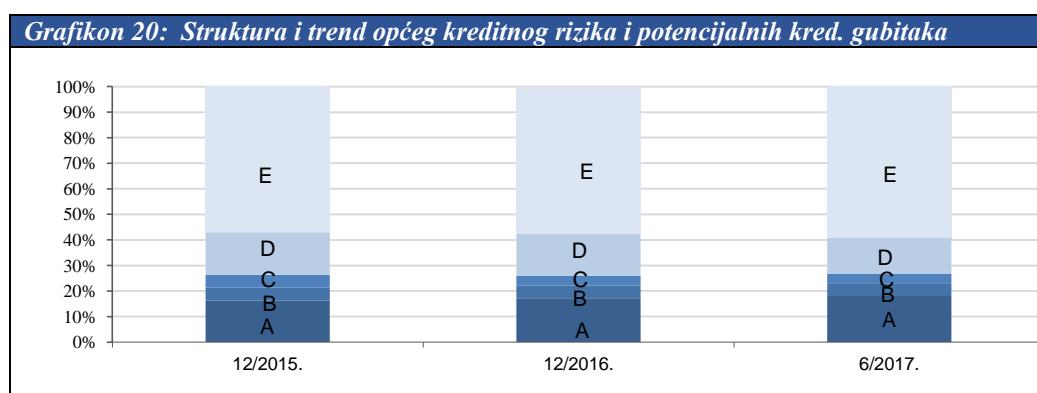
Pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita posebno je visok u sektoru građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nizak udjel od svega 3,4%, iznosi 17,8%, s rastom od 0,2 postotna boda (u 2016. godini udjel je smanjen za visokih 9,1 postotni bod). Također, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanji udjel od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju značajan udjel od 16,1%, koji je manje za jedan postotni bod u odnosu na kraj prethodne godine.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (20,2%) i proizvodnje (14,5%). Razina kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,9 milijardi KM je u prvoj polovici 2017. godine povećana za 4% ili 67 milijuna KM, a nekvalitetni krediti su smanjeni za 8% ili 26 milijuna KM, odnosno na 302 milijuna KM, a udjel je, iako smanjen za dva postotna boda, i dalje na visokoj razini od 16,3% (u 2016. godini pad od 7% ili 24 milijuna KM, a udjel je smanjen za 2,9 postotnih bodova, odnosno na 18,3%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine u prvoj polovici 2017. godine povećano je za 8% ili 184 milijuna KM, odnosno na razinu od 2,6 milijardi KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora povećani su za 4% ili 13 milijuna KM, sa 30. 6. 2017. iznosili su 327 milijuna KM, a udjel je smanjen za 0,4 postotna boda, odnosno na 12,7% (u 2016. godini ostvaren je rast od 3% ili 10 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 13,2% na 13,1%), što je bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveći udjel od 39,2% u ukupnim kreditima. U prvoj polovici 2017. godine zabilježen je rast ovih kredita od 5% ili 219 milijuna KM, dok su krediti obrtnicima smanjeni za 6% ili sedam milijuna KM, a stambeni krediti zadržani na istoj razini. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 20,7% (na kraju 2016. godine 20,4%), imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 0,9% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 13,3% imaju stambeni krediti (na kraju 2016. godine 14,8%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniži udjel nekvalitetnih kredita od 6,4% (na kraju 2016. godine 6,5%).

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka									
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u %)							INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		8 (4/2)	9 (6/4)	
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)	
A	246.321	16,3	263.324	17,2	278.404	18,0	107	106	
B	76.023	5,0	77.167	5,0	79.193	5,1	102	103	
C	75.796	5,0	58.086	3,8	55.167	3,6	77	95	
D	252.682	16,7	253.348	16,5	219.744	14,2	100	87	
E	856.701	57,0	881.787	57,5	912.121	59,1	103	103	
UKUPNO	1.507.523	100,0	1.533.712	100,0	1.544.629	100,0	102	101	

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2016. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 1% ili 11 milijuna KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 6% ili 15 milijuna KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su zadržane na istoj razini u odnosu na kraj 2016. godine. Rezerve za B kategoriju su veće za 3% ili dva milijuna KM i iznose 79 milijuna KM, a

rezerve za nekvalitetnu aktivu su povećane za 1% ili šest milijuna KM, odnosno na razinu od 1,2 milijarde KM, isključivo po osnovi povećanja rezervi za E kategoriju za 3% ili 30 milijuna KM, dok su smanjene rezerve za D kategoriju za 13% ili 34 milijuna KM i za C kategoriju za 5% ili tri milijuna KM, kao rezultat migracije iz C u D, odnosno iz D u E kategoriju.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 7,7% i manji je za 0,4 postotna boda u odnosu na kraj 2016. godine.

Sa 30. 6. 2017. banke su, kao i na kraju 2016. godine, prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 26%, D kategoriju 60% i E 100%.²³

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih sukladno internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 28: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37					
OPIS	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u %)				INDEKS
	31.12.2016.		30.6.2017.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	15.678.467	100,0%	16.415.760	100,0%	105
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.601.022	10,2%	1.552.704	9,5%	97
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.574.439		1.535.504		99
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	26.583		17.200		98
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	14.077.445	89,8%	14.863.056	90,5%	106
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.294.471	100,0%	1.292.840	100,0%	100
a) Ispravke vrijednosti za default	1.118.894	86,4%	1.102.016	85,2%	98
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	1.102.461		1.091.405		99
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	16.433		10.611		65
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁴)	175.577	13,6%	190.824	14,8%	109
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	12.270.228	100,0%	12.797.845	100%	104
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.518.811	12,4%	1.480.316	11,6%	97
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	10.751.417	87,6%	11.317.529	88,4%	105
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.193.721	100,0%	1.198.405	100,0%	100
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.055.454	88,4%	1.046.967	87,4%	99
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	138.267	11,6%	151.438	12,6%	110
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	69,9%		71,0%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,3%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti	8,3%		7,9%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) u prvoj polovici 2017. godine su smanjeni za 3% ili 38 milijuna KM (u 2016. godini smanjeni za 5% ili 87 milijuna KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 2% ili 31 milijun KM u odnosu na kraj 2016. godine. Udjele kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjen za 0,8 postotnih bodova i iznosi 11,6%, a nekvalitetnih kredita 11%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjeno za 0,7 postotnih bodova i iznosi 9,5%.

²³ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

²⁴ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravicima vrijednosti je neznatno povećana i iznosi 71% (na kraju 2016. godine 69,9%), zbog većeg pada defaulta (3% ili 38 milijuna KM), u odnosu na pad ispravaka vrijednosti (1% ili osam milijuna KM). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je blago povećana i iznosi 79,6% (na kraju 2016. godine 78%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je povećana za 0,1 postotni bod i iznosi 1,3%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti smanjena i iznosi 7,9% (na kraju 2016. godine 8,3%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 9,8% na 9,4%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 6. 2014. donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁵.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovici 2014. godine, odobrile moratorij na kreditne obveze u iznosu od 34 milijuna KM. Sa 30. 6. 2017. stanje navedenih kredita iznosi dva milijuna KM, od čega se skoro sve odnosi na pravne osobe.

Također, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovici 2014. godine odobrile restrukturiranje kreditnih obveza u ukupnom iznosu od 39 milijuna KM. Sa 30. 6. 2017. stanje restrukturiranih kredita iznosi 31 milijun KM, od čega se na pravne osobe odnosi 29 milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM. Restrukturirani krediti obuhvaćaju i kredite s moratorijem nakon isteka moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 6. 2017. imaju veoma nizak udjel: moratorij 0,02% i restrukturiranje 0,24%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u FBiH sa 30. 6. 2017., od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.187.692, 960 kreditnih partija su otplaćivali jamci (1.105 jamaca). Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,18% i 0,1%.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA.

Udjel nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 10% (12/16: 10,8%), a kod „domaćih banaka“ 24%, kao i na kraju 2016. godine, što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i

²⁵ “Službene novine FBiH”, broj: 55/14.

spriječavanje njenog daljnjeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvalitete rada.

Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan, posebno što isto značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu s Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 29: Transakcije s povezanim osobama

OPIS	DANI KREDITI ²⁶			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima s više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	89.014	126.956	143.243	143	113
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	446	581	563	130	97
Upravi banke	3.023	2.516	2.786	83	111
UKUPNO	92.483	130.053	146.592	141	113
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	9.326	7.227	7.752	77	107

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 13% zbog povećanja izloženosti kod jedne banke, a potencijalne obveze su povećane za 7%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika na razini sistema niska. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provedbe danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

²⁶ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH, u prvoj polovici 2017. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat - dobit u iznosu od 152 milijuna KM, što je za 9% ili 12 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Pozitivan efekt na financijski rezultat sustava posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod sedam banaka koje su pozitivno poslovale i u istom razdoblju prošle godine (efekt 20 milijuna KM, od čega se samo na jednu banku odnosi šest milijuna KM kao rezultat jednokratnog prihoda), te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala s gubitkom (efekt 11 milijuna KM). S druge strane, negativan efekt od 19 milijuna KM je najvećim dijelom rezultat ostvarene manje dobiti kod šest banaka (efekt 15 milijuna KM), ostvarenog gubitka kod jedne banke koja je u istom razdoblju prošle godine pozitivno poslovala, te efekata zbog pripajanja kod dvije banke. Promatrano u odnosu na isto razdoblje prošle godine, broj banaka je smanjen za dvije banke i iznosi 15.

Ostvarenje boljeg financijskog rezultata u odnosu na isto razdoblje prošle godine, i pored rasta nekatamnih rashoda (najvećim dijelom troškova ispravaka vrijednosti), rezultat je rasta ukupnog prihoda podržanog značajnim rastom operativnih prihoda (najvećim dijelom jednokratnih prihoda i naknada za izvršene usluge), uz prisutan rast i neto kamatnog prihoda (isključivo kao posljedica značajnog smanjenja kamatnih rashoda, čime se kompenzira blago smanjenje kamatnih prihoda po osnovi pada aktivnih kamatnih stopa).

Pozitivan financijski rezultat od 154 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 4% ili šest milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od dva milijuna KM iskazan je kod jedne banke i isti je manji (73%) u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

OPIS	30.6.2015.		30.6.2016.		30.6.2017.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-1.028	1	-7.942	2	-2.126	1
Dobit	131.940	16	147.430	15	153.815	14
Ukupno	130.912	17	139.488	17	151.689	15

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (154 milijuna KM) 65% ili 101 milijun KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se gubitak od dva milijuna KM odnosi samo na jednu banku. Analitički podaci pokazuju da ukupno osam banaka ima bolji financijski rezultat (za 31 milijun KM), dok sedam banaka ima lošiji rezultat (za 17 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana, najvećim dijelom po osnovi povećanih prihoda od naknada za izvršene usluge (kod velikih banaka), smanjenja kamatnih rashoda, povremenih jednokratnih prihoda i pod visokim je utjecajem oscilatornih kretanja troškova ispravaka vrijednosti.

Međutim, cijeniti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog financijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaknuti kreditni rizik i promjene u razini i trendu kredita u defaultu, odnosno loših i nenaplativih plasmana. Treba istaknuti kako je krajem 2015. godine i u 2016. godini došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa s prisutnim blagim trendom smanjenja i u prvoj polovici 2017. godine, a što je u korelaciji s kretanjem troškova ispravaka vrijednosti, s napomenom da je to bio najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje

financijskog rezultata u većini banaka nakon implementacije MRS 39 i 37 (nakon 31.12.2011. godine). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravcima vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka još uvijek podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 509 milijuna KM, što je povećanje u odnosu na isto razdoblje prošle godine od 7% ili 34 milijuna KM, većim dijelom kao rezultat povećanja operativnih prihoda. Ukupni nekamatni rashodi iznose 358 milijuna KM, sa stopom rasta od 7% ili 22 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita (kod većine banaka) za 6,3%, kao i činjenice da je rast loših kredita zaustavljen s blagim padom i u prvoj polovici 2017. godine (po osnovi otpisa), smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imalo je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda. Kamatni prihodi iznose 376 milijuna KM, što je približno ista razina kao na kraju usporednog razdoblja, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 79,4% na 73,9%. Najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima koji su na razini od 333 milijuna KM i zabilježili su nominalni pad od 1% ili četiri milijuna KM, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih aktivnih kamatnih stopa na kredite za promatrano razdoblje sa 5,75% na 5,34% i padom udjela u ukupnom prihodu sa 71% na 65,4% (većim dijelom zbog rasta ukupnog prihoda iz osnove povećanja operativnih prihoda).

Već dulje razdoblje prisutan trend pada kamatnih rashoda nastavljen je i u prvoj polovici 2017. godine. Kamatni rashodi su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine imali stopu pada od 11% ili 10 milijuna KM, s napomenom da je razina kamatnih prihoda ostala približno ista. Kamatni rashodi iznose 76 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 18,1% na 15%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaknuti da su kamatni rashodi po depozitima, i pored rasta prosječnih kamatonosnih depozita za 5%, smanjeni za 14% ili 10 milijuna KM, što je rezultat strukture depozitne osnove, odnosno većeg udjela depozita koji nose nižu kamatnu stopu, ali i politike kamatnih stopa banaka i kontinuiranog smanjenja kamatnih stopa na depozite, što je u konačnici rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 1,54% na 1,26%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama i dalje bilježe pad, u odnosu na isto razdoblje prošle godine smanjeni su 29% ili cca jedan milijun KM, s niskim udjelom u ukupnom prihodu od samo 1%.

Kao rezultat pada kamatnih rashoda (-11%), neto kamatni prihod povećan je za 3% ili devet milijuna KM i iznosi 300 milijuna KM, s udjelom u strukturi ukupnog prihoda od 58,9%.

Operativni prihodi iznose 209 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 14% ili 26 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi rasta ostalih operativnih prihoda od 17 milijuna KM (od čega se na jednokratni prihod samo kod jedne Banke odnosi 10 milijuna KM), a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda je povećan sa 38,7% na 41,1%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel imaju naknade za izvršene usluge s nastavljenim trendom rasta od 6% ili osam milijuna KM. Može se zaključiti kako banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 358 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine povećani su za 7% ili 22 milijuna KM, najvećim dijelom kao rezultat rasta poslovnih i izravnih rashoda (19% ili 17 milijuna KM), uglavnom troškova ispravaka vrijednosti. Istodobno, njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda zadržan je na približno istoj razini i iznosi 70,2%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 50 milijuna KM i u odnosu na su prethodne godine povećani su za 24% ili 10 milijuna KM (od čega se 58% odnosi na jednu banku), što se negativno odrazilo na povećanje njihovog udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 8,6% na 9,9%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 255 milijuna KM i udjelom od 50% u ukupnom prihodu su povećani za 2% ili pet milijuna KM u odnosu na usporedno razdoblje. Troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda, blago su povećani (1%) i iznose 122 milijuna KM ili 24% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive su zadržani na približno istoj razini i iznose 75

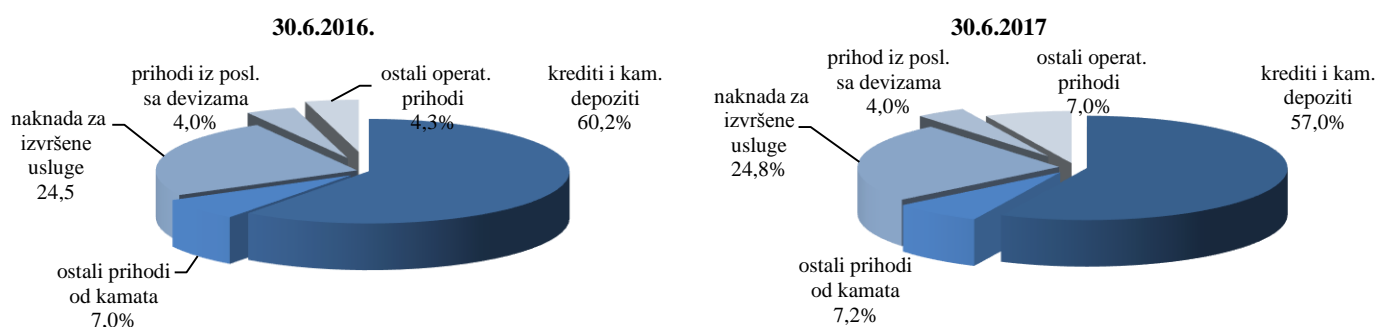
milijuna KM, dok su ostali operativni troškovi povećani za 7% ili četiri milijuna KM (od čega se 46% povećanja odnosi na jednu banku). Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tablica 31: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.6.2015.		30.6.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonsni rač. depozita kod depoz.inst.	647	0,1	1.063	0,2	1.212	0,2	164	114
Kredit i poslovi leasinga	342.837	62,3	337.240	60,0	332.988	56,8	98	99
Ostali prihodi od kamata	36.912	6,7	39.041	7,0	42.100	7,2	106	108
UKUPNO	380.396	69,1	377.344	67,2	376.300	64,2	99	100
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	121.549	22,1	137.444	24,5	145.103	24,8	113	106
Prihodi iz posl. s devizama	22.390	4,1	22.168	4,0	23.390	4,0	99	106
Ostali operativni prihodi	25.854	4,7	24.310	4,3	40.994	7,0	94	169
UKUPNO	169.793	30,9	183.922	32,8	209.487	35,8	108	114
UKUPNI PRIHODI (I + II)	550.189	100,0	561.266	100,0	585.787	100,0	102	104

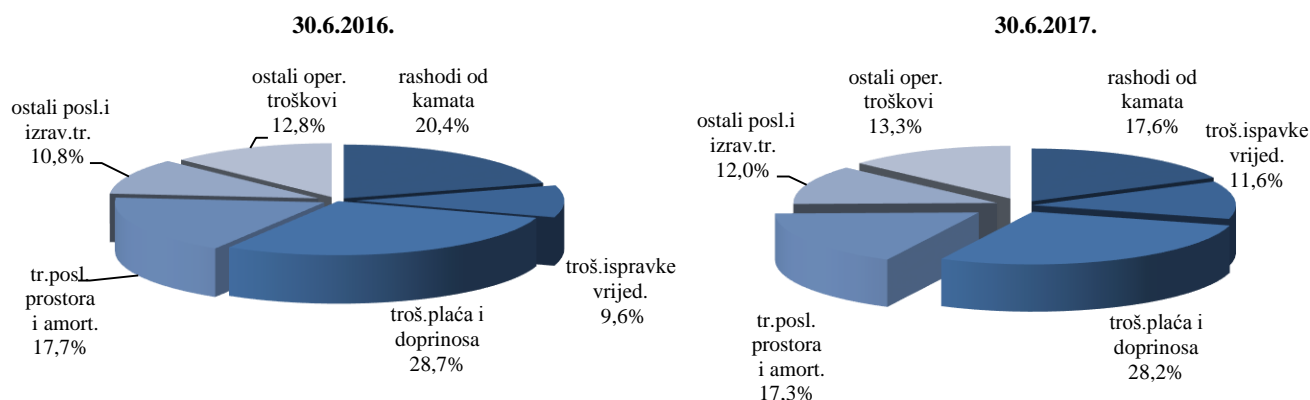
Grafikon 21: Struktura ukupnih prihoda

- u 000 KM-

Tablica 32: Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	30.6.2015.		30.6.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	87.946	21,0	75.042	17,8	64.780	14,9	85	86
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	7.721	1,8	6.160	1,5	4.986	1,2	80	81
Ostali rashodi od kamata	5.089	1,2	4.769	1,1	6.592	1,5	94	138
UKUPNO	100.756	24,0	85.971	20,4	76.358	17,6	85	89
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	37.696	9,0	40.639	9,6	50.400	11,6	108	124
Troškovi plaća i doprinosa	120.517	28,7	121.099	28,7	122.315	28,2	100	101
Troškovi posl. prostora i amortizacija	71.614	17,1	74.706	17,7	74.945	17,3	104	100
Ostali poslovni i izravni troškovi	38.757	9,2	45.376	10,8	52.177	12,0	117	115
Ostali operativni troškovi	49.898	12,0	53.987	12,8	57.903	13,3	108	107
UKUPNO	318.482	76,0	335.807	79,6	357.740	82,4	105	107
UKUPNI RASHODI (I + II)	419.238	100,0	421.778	100,0	434.098	100,0	101	103

Grafikon 22: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u % -

KOEFICIJENTI	30.6.2015.	30.6.2016.	30.6.2017.
Dobit na prosječnu aktivu	0,8	0,8	0,8
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,2	5,3	5,5
Dobit na prosječni dionički kapital	10,5	11,9	12,4
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,7	1,7	1,6
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,1	1,1	1,1
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	2,8	2,8	2,7
Poslovni i izravni rashodi ²⁷ /prosječna aktiva	0,5	0,5	0,5
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,5	1,5	1,4
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	2,0	2,0	1,9

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, zbog većeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, kao i rasta prosječne aktive, ROAA (zarada na prosječnu aktivu) je zadržana na istoj razini od 0,8%, dok ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) bilježi blago povećanje sa 11,9% na 12,4%, zbog većeg rasta dobiti od rasta prosječnog dioničkog kapitala. Većina ostalih pokazatelja je ostala nepromijenjena. Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (2,7%), zadržana je na istoj razini zbog skoro istog rasta ukupnog prihoda i prosječne aktive.

Profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) daljnje kretanje i trend u kvaliteti aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je

²⁷ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

od 1. 7. 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁸ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju FBiH, kao i na organizacijske dijelove banaka iz Republike Srpske koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

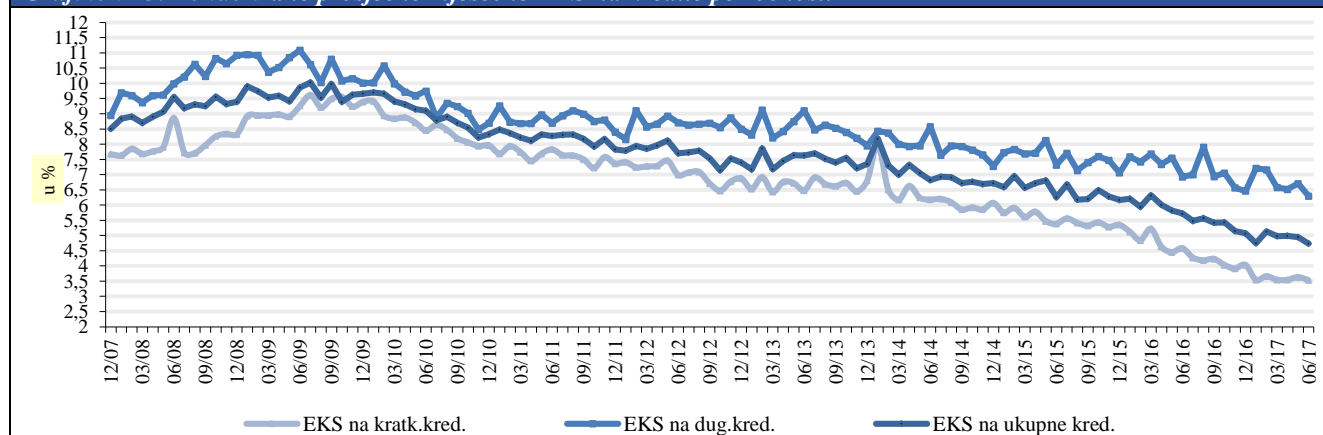
Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanim metodologijom²⁹.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2015. godine, ožujak, lipanj i prosinac 2016. godine, te ožujka i lipanj 2017. godine.

Tablica 34: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite													
OPIS	12/2015.		03/2016.		6/2016.		12/2016.		03/2017.		06/2017.		
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	4,89	5,35	4,49	5,22	4,15	4,58	3,69	4,03	3,27	3,54	3,25	3,53	
1.1. Gospodarstvu	4,84	5,25	4,43	5,10	4,08	4,42	3,61	3,90	3,21	3,40	3,18	3,40	
1.2. Stanovništvu	8,21	11,74	7,92	13,40	8,05	14,68	9,60	15,16	8,30	15,19	7,94	14,51	
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	6,18	7,06	6,52	7,68	5,93	6,93	5,60	6,46	5,59	6,58	5,32	6,30	
2.1. Gospodarstvu	5,31	5,67	5,24	5,61	4,66	4,97	4,86	5,18	4,43	4,69	4,09	4,33	
2.2. Stanovništvu	7,10	8,55	7,33	8,99	7,15	8,82	6,55	8,10	6,46	7,96	6,31	7,89	
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	5,51	6,17	5,40	6,32	5,01	5,72	4,51	5,07	4,37	4,98	4,14	4,74	
3.1. Gospodarstvu	4,99	5,38	4,63	5,22	4,26	4,59	3,98	4,28	3,53	3,74	3,41	3,64	
3.2. Stanovništvu	7,13	8,64	7,35	9,12	7,17	8,98	6,65	8,32	6,49	8,09	6,35	8,05	

Grafikon 23: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite po ročnosti

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

²⁸ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine FBiH", br. 48/12-pročišćeni tekst i 23/14).

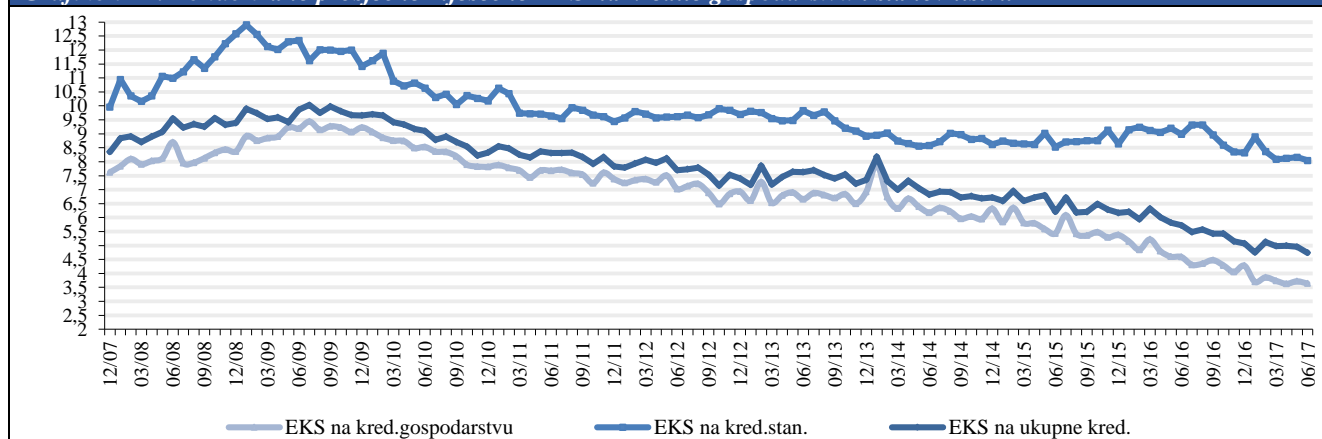
²⁹ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

U lipnju 2017. godine, ponderirana EKS na kredite iznosi 4,74%, s prisutnim niskim oscilacijama u prvoj polovici 2017. godine unutar 0,39 postotnih bodova, s najvišom stopom zabilježenom u veljači od 5,13%, a najnižom u lipnju od 4,74%. Ponderirane kamatne stope na kratkoročne kredite bilježe oscilacije unutar niskih 0,13 postotnih bodova, a na dugoročne kredite se kreću unutar raspona od 0,91 postotni bod.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite je u lipnju 2017. godine iznosila 3,53%, što je za 0,5 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2016. godine, dok je ponderirana EKS na dugoročne kredite iznosila 6,30%, što je za 0,16 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2016. godine.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³⁰, u prvoj polovici 2017. godine su se uglavnom kretale u istom smjeru. Kamatne stope gospodarstvu su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, dok su ponderirane EKS stanovništvu bilježe oscilacije unutar 0,84 postotnih bodova.

Grafikon 24: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite gospodarstvu i stanovništvu

Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u lipnju 2017. godine je iznosila 3,64% (12/2016: 4,28%). Kod dugoročnih kredita privrede zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,18% na 4,33%, a EKS na kratkoročne kredite također je smanjena sa 3,90% na 3,40%.

EKS na kredite plasirane stanovništvu u lipnju 2017. godine iznosila je 8,05%, što je za 0,27 postotnih bodova manje u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, s razine iz prosinca 2016. godine od 15,16% smanjena na 14,51%, s prisutnim izražajnijim oscilacijama istih unutar 2,15 postotnih bodova u prvoj polovici 2017. godine. Slično kretanje bilježi i EKS na dugoročne kredite gdje je, s razine iz prosinca 2016. godine od 8,10% smanjena na 7,89%, s oscilacijama unutar 0,81 postotnog boda.

Promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderiranih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjoj razini, primarno kod gospodarstva, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u 2016. godini (iako su nominalne kamatne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), a u prvoj polovici 2017. godine evidentan je daljnji blagi pad, a što se vidi u sljedećoj tablici.

³⁰ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

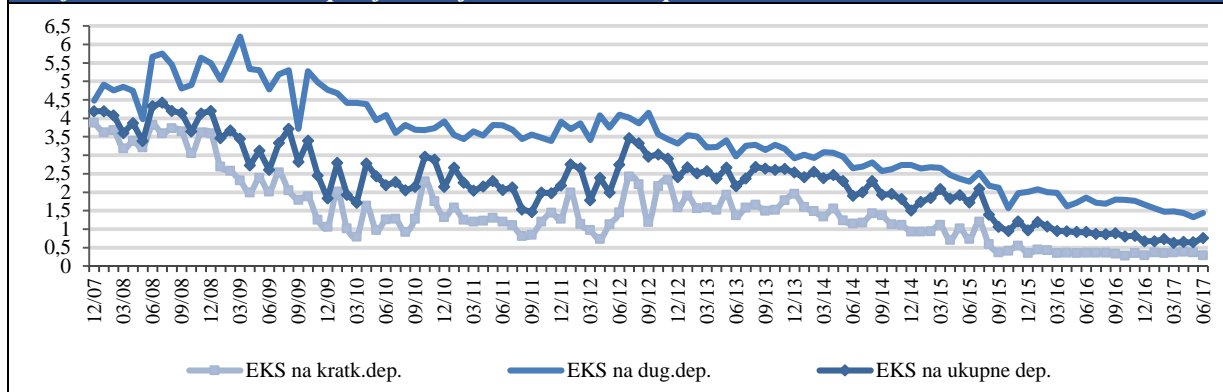
Tablica 35: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjoj razini

OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		I. polovica 2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,01	4,41	3,30	3,57
1.1. Gospodarstvu	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	3,96	4,28	3,24	3,45
1.2. Stanovništvu	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	8,07	13,91	8,23	15,14
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,08	7,14	5,61	6,68
2.1. Gospodarstvu	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,91	5,23	4,30	4,59
2.2. Stanovništvu	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,10	8,79	6,50	8,08
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	4,94	5,64	4,31	4,92
3.1. Gospodarstvu	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,22	4,54	3,49	3,71
3.2. Stanovništvu	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,13	8,95	6,53	8,22

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 36: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	12/2015.		03/2016.		6/2016.		12/2016.		03/2017.		06/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	0,34	0,35	0,34	0,35	0,36	0,36	0,29	0,29	0,37	0,37	0,29	0,29
1.1. do tri mjeseca	0,21	0,21	0,25	0,25	0,25	0,25	0,26	0,26	0,36	0,37	0,22	0,23
1.2. do jedne godine	1,18	1,25	0,86	0,87	0,72	0,76	0,58	0,58	0,41	0,41	0,57	0,58
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	1,92	2,01	1,97	1,98	1,81	1,85	1,64	1,66	1,46	1,48	1,41	1,44
2.1. do tri godine	1,67	1,68	1,88	1,89	1,65	1,70	1,43	1,45	1,31	1,33	1,35	1,38
2.2. preko tri godine	2,46	2,72	2,29	2,32	2,23	2,21	2,25	2,26	1,94	1,96	1,72	1,74
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	0,92	0,96	0,94	0,95	0,90	0,92	0,66	0,67	0,62	0,63	0,74	0,76

Grafikon 25: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2016. godine, ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u lipnju 2017. godine povećana je za 0,09 postotnih bodova i iznosila je 0,76%. Na blago povećanje ponderirane EKS u prvoj polovici 2017. godine je utjecala struktura oročenih depozita, koja je povećana u korist dugoročnih depozita, a koji u pravilu imaju veću EKS u odnosu na kratkoročne, iako ponderirane EKS promatrane po ročnosti bilježe stagnaciju kod kratkoročnih depozita odnosno pad kod dugoročnih.

Ponderirana EKS na kratkoročne depozite u lipnju 2017. godine iznosila je 0,29%, što je na istoj razini kao iz prosinca 2016. godine. Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po

razdobljima ročnosti, ostvarene promjene su neznatne. EKS na depozite oročene do tri mjeseca je iznosila 0,23%, što je za niskih 0,03 postotnih bodova manje u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine, dok EKS na depozite oročene do jedne godine je iznosila 0,58%, što je također na istoj razini kao iz prosinca 2016. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite je iznosila 1,44%, što predstavlja smanjenje od 0,22 postotna boda u odnosu na prosinac 2016. godine. Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine je iznosila 1,38% što predstavlja smanjenje od 0,07 postotnih bodova u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine je u lipnju 2017. godine iznosila 1,74% što je za 0,52 postotna boda manje od prosinca 2016. godine kada je ista iznosila 2,26%.

Prosječne EKS na depozite stanovništva i pravnih osoba u lipnju 2017. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na prosinac 2016. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,41 postotni bod u odnosu na prosinac 2016. godine i iznosila je 1,11%. Kod gospodarstva, prosječna EKS u lipnju 2017. godine je iznosila 1,22%, što je za 0,10 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2016. godine.

Ukoliko se analizira kretanje ponderiranih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjoj razini, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne oscilacije, također na najnižoj razini u posljednjih pet godina, a što se može vidjeti u tablici u nastavku.

Tablica 37: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjoj razini										
OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		I. polovica 2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,35	0,35	0,36	0,36
1.1. do tri mjeseca	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,27	0,27	0,34	0,34
1.2. do jedne godine	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,68	0,69	0,51	0,52
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,78	1,80	1,42	1,45
2.1. do tri godine	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,59	1,62	1,32	1,34
2.2. preko tri godine	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,33	2,34	1,81	1,86
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,88	0,89	0,67	0,68

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 38: Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju												
OPIS	12/2015.		3/2016.		6/2016.		12/2016.		3/2017.		6/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	7,81	8,01	7,65	7,85	7,26	7,45	7,01	7,22	6,78	7,00	6,66	6,89
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,09	0,09	0,08	0,08	0,08	0,08	0,05	0,05	0,04	0,04	0,03	0,03

Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u lipnju 2017. godine iznosila je 6,89% (smanjenje za 0,33 postotna boda u odnosu na prosinac 2016. godine), a na depozite po viđenju 0,03%, što je neznatno manje od razine iz prosinca 2016. godine. Na ove stavke pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njezinu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaknuti i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u FBiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustav nije bila ugrožena, jer su banke u FBiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u FBiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor financiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Također, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obveza prema stranim financijskim institucijama-kreditorima, što je također dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor financiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza. S obzirom na visoku korelaciju kreditnog rizika, kao dominantnog rizika u poslovanju banaka, i rizika likvidnosti, jedan od najvažnijih faktora koji utječu na poziciju likvidnosti banaka je sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski krediti zajedno s kamatama vraćaju sukladno rokovima dospijeca.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospijeca.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeca instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 6. 2017. najveći udjel od 77,1% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³¹) s udjelom od 5,3%. Uzeti krediti su s duljim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne

³¹ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

plasmene, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³², s prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta udjela dugoročnih depozita u razdoblju 2011-2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje, koje je nastavljeno u 2016. godini i prvoj polovici 2017. godine.

- u 000 KM-

Tablica 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	6.645.840	50,8	7.727.481	54,5	8.175.505	55,9	116	106
Do 3 mjeseca	266.464	2,0	272.799	1,9	335.446	2,3	102	123
Do 1 godine	679.876	5,2	538.344	3,8	544.862	3,7	79	101
1. Ukupno kratkoročni	7.592.180	58,0	8.538.624	60,2	9.055.813	61,9	112	106
Do 3 godine	3.502.798	26,7	3.546.491	25,0	3.563.528	24,3	101	100
Preko 3 godine	2.004.005	15,3	2.091.159	14,8	2.019.146	13,8	104	97
2. Ukupno dugoročni	5.506.803	42,0	5.637.650	39,8	5.582.674	38,1	102	99
UKUPNO (1 + 2)	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	14.638.487	100,0	108	103

Ukupni depoziti su, u odnosu na kraj 2016. godine, viši za 3% ili 462 milijuna KM, s blagim promjenama u sektorskoj strukturi, što je rezultat rasta depozita svih sektora (nominalno najviše stanovništvo za 2% ili 127 milijuna KM, javna poduzeća za 10% ili 109 milijuna KM, vladinih institucija za 8% ili 99 milijuna KM, te privatna poduzeća za 3% ili 61 milijun KM). Depoziti stanovništva, s udjelom od 56,6%, su najveći sektorski izvor financiranja banaka u FBiH.

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u 2016. godini udjel kratkoročnih depozita je povećan sa 58,0% na 60,2%, a udjel dugoročnih depozita smanjen sa 42,0% na 39,8%. Trend pogoršanja nastavljen je i u prvoj polovici 2017. godine, kada je udjel kratkoročnih depozita povećan na 61,9% (+1,7 postotnih bodova).

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 6% ili 517 milijuna KM, kao posljedica rasta depozita svih sektora: stanovništva za 167 milijuna KM, vladinih institucija za 115 milijuna KM, bankarskih institucija za 65 milijuna KM, privatnih poduzeća za 54 milijuna KM, javnih poduzeća za 54 milijuna KM, neprofitnih organizacija za 27 milijuna KM i nebankarskih institucija za 24 milijuna KM. Dugoročni depoziti su niži za 1% ili 55 milijuna KM, kao posljedica smanjenja depozita preko tri godine za 3,4% ili 72 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi smanjenja depozita bankarskih institucija za 49 milijuna i stanovništva za 40 milijuna KM, dok su depoziti do tri godine viši za 0,5% ili 17 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi povećanja depozita javnih poduzeća. Treba istaknuti kako je kod dugoročnih depozita dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva s nepromijenjenim udjelom od 69,1% i javnih poduzeća s povećanim udjelom sa 9,8% na 10,9%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 70,1% (-1,0 postotni bod) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih poduzeća 15,5% (+1,5 postotnih bodova). U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 67,3% (+1,5 postotnih bodova) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju udjel od 10,9% (na kraju 2016. godine 12,2%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

³²Prema preostalom dospijeću.

Tablica 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	6.852.863	52,3	7.961.438	56,1	8.314.927	56,8	116	104
7- 90 dana	770.687	5,9	690.281	4,9	820.883	5,6	90	119
91 dan do jedne godine	2.080.342	15,9	1.982.775	14,0	1.879.706	12,8	95	95
1. Ukupno kratkoročni	9.703.892	74,1	10.633.494	75,0	11.015.516	75,3	110	104
Do 5 godina	3.190.290	24,3	3.344.169	23,6	3.453.072	23,6	105	103
Preko 5 godina	204.801	1,6	197.611	1,4	169.899	1,2	96	86
2. Ukupno dugoročni	3.395.091	25,9	3.542.780	25,0	3.622.971	24,7	104	102
UKUPNO (1 + 2)	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	14.638.487	100,0	108	103

Iz podataka se može zaključiti kako je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 75,3%, a trend blagog pogoršanja iz 2016. godine nastavljen je i u prvoj polovici 2017. godine. U odnosu na kraj 2016. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 4% ili 382 milijuna KM, s povećanjem udjela za 0,3 postotna boda, dok je kod dugoročnih depozita zabilježen rast od 2% ili 80 milijuna KM, uz smanjenje udjela u ukupnim depozitima sa 25,0% na 24,7%. Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,3% dugoročnih depozita i 23,6% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita s preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 milijuna KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 milijuna KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 4% ili 7,2 milijuna KM, dok u prvoj polovici 2017. godine smanjenje iznosi 14% ili 28 milijuna KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,6 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 6. 2017., dvije milijarde KM, odnosno 35% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u FBiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u lipnju 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³³. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uvjeta i suglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje s dužim rokovima dospijeća. Sa 30. 6. 2017. šest banaka, nakon dobivene suglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (470 milijuna KM). Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a već su evidentni pozitivni efekti.

Međutim, određeni stupanj supervizorske zabrinutosti je prisutan zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana sukladno propisanim minimalnim limitima.

³³Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46 /14).

Tablica 41: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.6.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil. obveze	1.186.501	10,2	1.191.510	9,7	1.188.101	9,3	100	100
Kratkoročni krediti	2.283.316	19,7	2.378.849	19,4	2.610.301	20,4	104	110
Dugoročni krediti	8.140.927	70,1	8.699.869	70,9	8.999.443	70,3	107	103
UKUPNO KREDITI	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	12.797.845	100,0	106	104

U prvoj polovici 2017. godine dugoročni krediti su povećani za 3% ili 300 milijuna KM, iznosili su devet milijardi KM, kratkoročni krediti su veći za 10% ili 231 milijun KM, iznosili su 2,6 milijardi KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,2 milijarde KM, na istoj su razini, i pored trajnog otpisa u iznosu od 32 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje dužnici banaka imaju u servisiranju svojih dugova. U strukturi dospjelih potraživanja 64,7% se odnosi na privatna poduzeća, 33,3% na stanovništvo i 2,0% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 87,1% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 52,7%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udjel od 67,4% što je za 0,6 postotnih bodova više u odnosu na kraj 2016. godine, s ostvarenim rastom od 4% ili 528 milijuna KM u prvoj polovici 2017. godine. Novčana sredstva su na istoj razini s nešto nižim udjelom od 27,4% (-0,9 postotnih bodova) u odnosu na kraj 2016. godine.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici.

- u %-

Tablica 42: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.
1	3	4	4
Likvidna sredstva ³⁴ / ukupna aktiva	28,4	28,4	27,6
Likvidna sredstva / kratkoročne financ. obveze	48,4	47,1	45,4
Kratkoročne financ. obveze/ ukupne financ. obveze	70,0	71,9	72,1
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁵	82,9	81,7	82,5
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁶	82,2	81,0	81,9

Sa 30. 6. 2017. pokazatelji su blago pogoršani u odnosu na kraj 2016. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je sa 30. 6. 2017. pogoršan na 82,5% (+0,8 postotnih bodova), zbog većeg rasta kredita od rasta depozita i uzetih kredita. Kod devet banaka pokazatelj je viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2017. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH³⁷. Obavezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument

³⁴ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁵ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁶ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³⁷ U „Sl. glasniku BiH“, br. 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade CB BiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. srpnja 2016.

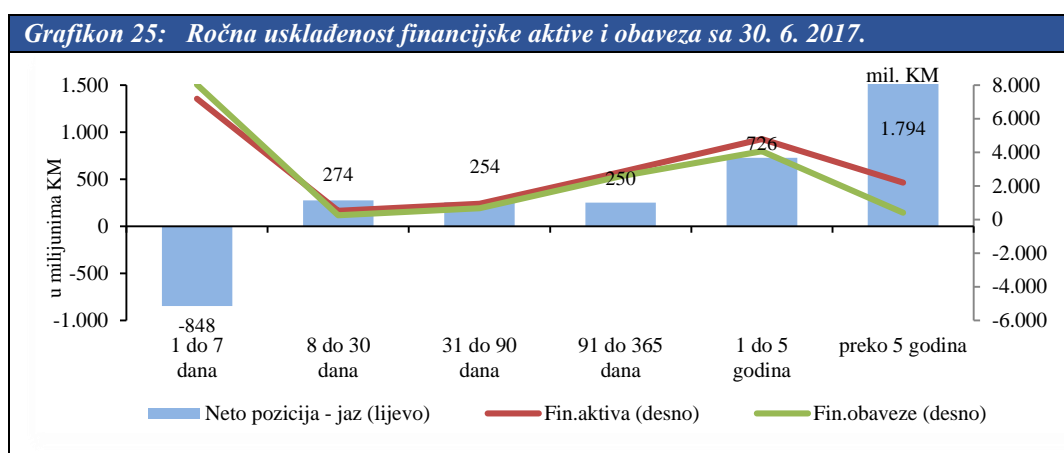
monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 10% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tablica 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	4.592.752	4.921.452	5.046.265	107	103
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	4.310.524	4.532.844	4.781.453	105	105
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	7.358.839	8.413.922	8.923.493	114	106
4.Iznos obveze:					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	735.884	841.392	892.349	114	106
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	367.942	420.696	446.175	114	106
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	3.856.868	4.080.060	4.153.916	106	102
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.942.582	4.112.148	4.335.278	104	105

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne financijske aktive³⁸ i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2016.

Sa 30. 6. 2017. kratkoročna financijska aktiva banaka u iznosu od 11,5 milijardi KM bila je za 70 milijuna KM manja od kratkoročnih obveza, što je dovelo do neznatnog pada koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obveza sa 99,6% na 99,3%.

Kratkoročna financijska aktiva je povećana za 3,6%, a kratkoročne financijske obveze za 3,9%. U okviru kratkoročne financijske aktive najveće povećanje od 6,0% ili 270 milijuna KM je zabilježeno kod neto kredita, kod aktive za trgovinu 7,8% ili 84 milijuna KM, kod vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća 84,7% ili 43 milijuna KM i kod ostale financijske aktive za 1,8% ili tri milijuna KM, dok je smanjenje zabilježeno kod novčanih pozajmica (plasmana) drugim bankama i novčanih sredstava. Financijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je povećana za 3,5% ili 237 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 3,8% ili 253 milijuna KM.

³⁸ Financijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

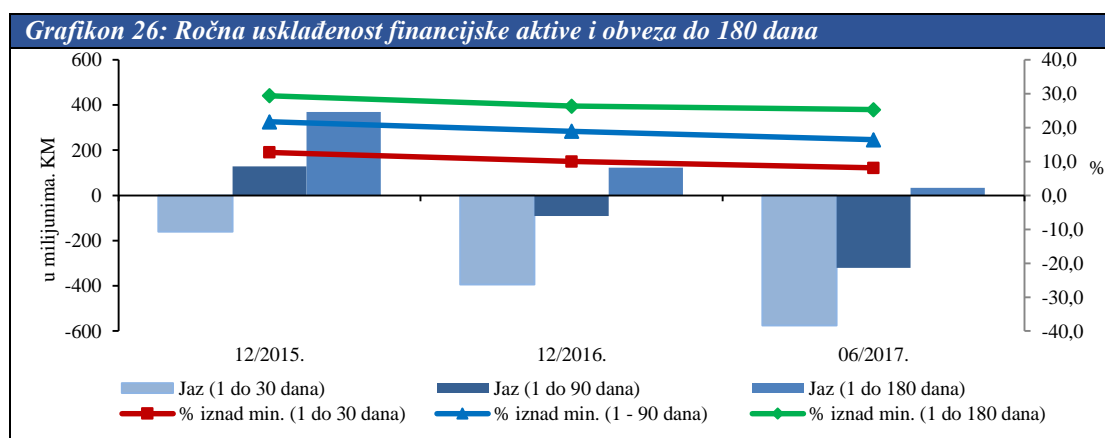
Obveze s rokom dospijeaća do jedne godine (11,5 milijardi KM) su povećane za 3,9%, s najvećim promjenama u sljedećim stavkama: povećanje depozita za 3,6% ili 383 milijuna KM, te ostalih finansijskih obveza za 17,4% ili 42 milijuna KM. Obveze s rokom dospijeaća preko jedne godine (4,5 milijardi KM) bilježe povećanje od 2,6% ili 112 milijuna KM, što je najvećim dijelom rezultat povećanja depozita za 2,2% ili 79 milijuna KM i obaveza po uzetim kreditima za 3,0% ili 18 milijuna KM.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeaća stavki finansijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³⁹.

- u 000 KM -

Tablica 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.878.280	7.515.361	7.711.013	109	103
2. iznos finansijskih obveza	7.037.944	7.909.801	8.285.606	112	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-159.664	-394.440	-574.593	n/a	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	97,7%	95,0%	93,1%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	12,7%	10,0%	8,1%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.750.227	8.384.767	8.645.487	108	103
2. iznos finansijskih obveza	7.621.496	8.476.151	8.965.959	111	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	128.731	-91.384	-320.472	n/a	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	101,7%	98,9%	96,4%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	21,7%	18,9%	16,4%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.735.123	9.387.062	9.729.312	107	104
2. iznos finansijskih obveza	8.365.780	9.263.730	9.695.930	111	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	369.343	123.332	33.382	33	27
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	104,4%	101,3%	100,3%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	29,4%	26,3%	25,3%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 6. 2017. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

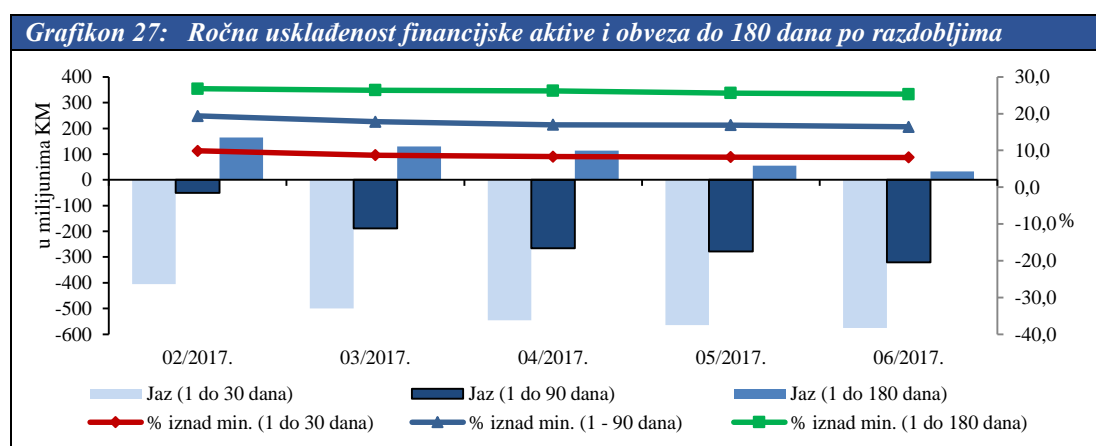

³⁹ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijeaća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijeaća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijeaća do 90 dana u plasmane s rokom dospijeaća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijeaća do 180 dana u plasmane s rokom dospijeaća do 180 dana.

Sa 30. 6. 2017. finansijska aktiva u prvom i drugom intervalu bila je manja od finansijskih obveza, zbog većeg rasta finansijskih obveza, prvenstveno depozita u oba intervala, od rasta finansijske aktive (rast kredita, aktive za trgovinu, pozajmica/plasmana drugim bankama i vrijednosni papiri koji se drže do dospijanja). I pored rasta finansijskih obveza, u trećem intervalu finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obveza, zbog rasta aktive, prvenstveno neto kredita, aktive za trgovinu, vrijednosnih papira koji se drže do dospijanja i pozajmica/plasmana drugim bankama.

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2016. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 8,1%, u drugom za 16,4% i u trećem intervalu za 25,3%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obveza u razdoblju veljača – lipanj 2017. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u FBiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom (slabiji priljev likvidnih sredstava vezano za probleme oko naplativosti kredita), a imajući u vidu i druge važne faktore (loša ročna struktura depozita, otplata dospjelih kreditnih obveza i znatno manje zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti), potrebno je istaknuti da upravljanje i nadziranje rizika likvidnosti i dalje treba biti u fokusu u bankama, uspostavljanjem i provedbom politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁰ kojom se

⁴⁰ "Službene novine FBiH", br. 48/12 – Pročišćeni tekst.

propisuju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke⁴¹.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti kako se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniра kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 6. 2017. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosilo je 11,2% ili dvije milijarde KM (na kraju 2016. godine 10,4% ili 1,9 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 38,2% ili 7,3 milijarde KM (na kraju 2016. godine 38,8% ili 7,1 milijardu KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milijunima KM-

Opis	31.12.2016.				30.6.2017.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	830	10,7	1.324	15,7	1.102	13,9	1.585	18,6	133	120
2. Krediti	24	0,3	25	0,3	25	0,3	26	0,3	104	104
3. Krediti s val. klauzulom	6.323	81,5	6.350	75,4	6.189	78,3	6.209	72,7	98	98
4. Ostalo	417	5,4	561	6,7	397	5,0	522	6,1	95	93
5. Ostala fin. akt. s val. kl.	165	2,1	165	1,9	194	2,5	194	2,3	118	118
Ukupno (1+2+3+4)	7.759	100,0	8.425	100,0	7.907	100,0	8.536	100,0	102	101
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.535	72,8	6.186	74,9	5.627	72,9	6.270	75,0	102	101
2. Uzeti krediti	763	10,0	763	9,2	791	10,3	791	9,4	104	104
3. Dep. i kred. s val. klauz.	1.135	14,9	1.135	13,7	1.106	14,3	1.106	13,2	97	97
4. ostalo	174	2,3	180	2,2	190	2,5	198	2,4	109	110
Ukupno (1+2+3+4)	7.607	100,0	8.264	100,0	7.714	100,0	8.365	100,0	101	101
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	78		96		51		102			
2. Pasiva	203		222		231		245			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	27		35		13		28			
%	1,3%		1,7%		0,6%		1,3%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	28,7%		28,3%		29,4%		28,7%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi⁴³ dominantan je udjel EURO od 71,4%, (31. 12. 2016. godine 66,6%), uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,3 milijarde KM na 1,5 milijardi

⁴¹ Člankom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

⁴² Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴³ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, financijska aktiva se do 31.12.2011. iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se s prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki financijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011., iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obveze.

KM. Udjel EURO u obvezama od 91% je na približno istoj razini (31. 12. 2016. godine 90,8%), uz rast nominalnog iznosa za 136 milijuna KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit i ostala financijska aktiva) i obveza⁴⁴, koji je posebno značajan u aktivu (75% ili 6,4 milijarde KM), što je na približno istoj razini kao i na kraju 2016. godine (77,3% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 25% ili 2,1 milijarda KM sa strukturom: stavke u EURO 17,9% ili 1,5 milijardi KM i ostale valute 7,1% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2016. godine ostale stavke u EURO imale su udjel od 15,1% ili 1,3 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (11,6 milijardi KM), cca 53,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,7%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,4 milijarde KM) najveći udjel od 79% ili 6,6 milijardi KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2016. godine udjel obveza u EURO bio je 78,3% ili 6,5 milijardi KM). Udjel i iznos indeksiranih obveza u posljednjih pet godina (s iznimkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 milijuna KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milijun KM, što je bio udjel od 8%, na razinu od 1,1 milijardu KM i udjel od 13,2% sa 30. 6. 2017. Rast indeksiranih obveza (skoro sve se odnosi na depozite) uvjetovan je, s jedne strane, odljevom depozita i kreditnih obveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u prvoj polovici 2017. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 6. 2017. dugu deviznu poziciju imalo je 11 banaka, a četiri banke imale su kratku poziciju. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 1,3% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 28,7 postotnih bodova manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, iznosila je 0,6% što je za 29,4 postotnih bodova manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te dnevno upravljati ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava FBiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih načela i praksi za njihov, naročito u uvjetima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najvišu moguću razinu u

⁴⁴ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit i obveza) s valutnom klauzulom (propisom je dopuštena samo dvosmjerna valutna klauzula).

upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo FBIH u narednom razdoblju će:

- nastaviti s aktivnostima izgradnje regulatornog okvira, pripreme i usvajanja značajnog broja novih podzakonskih akata sukladno novim Zakonom o bankama i Zakonom o Agenciji za bankarstvo i usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji;
- izvršiti reorganizaciju Agencije za bankarstvo u skladu s novim Zakonom o Agenciji za bankarstvo FBIH i uspostaviti unutarnju organizacijsku jedinicu za obavljanje poslova restrukturiranja banaka i pripremiti i usvojiti podzakonske akte koji se odnose na restrukturiranje banaka;
- otpočeti s projektom pripreme i uvođenja SREP-a (Supervizorski pregled i proces procjene) kao dugogodišnjeg (tri godine) projekta jačanja i unapređenja supervizije sukladno novom regulatornom okviru;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankovnog sustava u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti s provedbom aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacije mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i financijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - pregledati i redovito ažurirati plan za izvanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
 - nastaviti s razvojem i primjenom „Sistema ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žiranata,
 - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBIH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - nastaviti suradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjene informacija u nadzoru banaka, te sa međunarodnim financijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
 - unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnošću podataka i sl.), organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- provesti novi ciklus AQR u 2017. godini u koji je uključeno 8 banaka i obuhvaćeno oko 75% bankovnog sustava FBIH;
- nastaviti s unapređenjem suradnje kroz potpisivanje novih Sporazuma o suradnji s ostalim institucijama u Bosni i Hercegovini, koje su uključene u oblasti supervizije, spremnosti na krizne situacije i upravljanje istim i nadzor sistemskog rizika: Agencijom za bankarstvo Republike

Srpske, Agencijom za osiguranje depozita BiH, Centralnom bankom Bosne i Hercegovine i državnim i entitetskim ministarstvima financija;

- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav, kao bitan preduvjet za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije banaka.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2015-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016-2018. godina (ERP BIH 2016-2018.);
- realizaciji obveza preuzetih Pismom namjere koje su Vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om;
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za financijski i bankarski sektor, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na primjeni novog Zakona o bankama;
- ubrzavanju provedbe ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- primjena Zakona o računovodstvu i reviziji FBIH i kontrola primjene MRS i MSFI;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma izvansudskog restrukturiranja dugova gospodarskih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- povećanje opsega kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja posljedica krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- unapređenju sustava upravljanja rizicima i sustava ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfelja i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sustava unutarnjih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- usklađivanje sa novim Zakonom o bankama i podzakonskim aktima donesenim na temelju njega;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žiranata;
- aktivno sudjelovanje u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca i financijskoj konsolidaciji gospodarskih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- redovno, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-06-02/17

Sarajevo, 30.08.2017. godine

IV. PRILOZI

PRILOG 1.....Osnovni podaci o bankama u FBiH

PRILOG 2.....Bilanca stanja banaka u FBiH po shemi FBA

PRILOG 3.....Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH

**PRILOG 4Izvješće o klasifikaciji aktive i vanbilančnih rizičnih stavki u bankama
u FBiH**

PRILOG 5.....Račun dobiti i gubitka banaka u FBiH po shemi FBA

PRILOG 6.....Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u FBiH

PRILOG 7.....Podaci o zaposlenim u bankama u FBiH

**Osnovni podaci o bankama u FBiH
30. 6. 2017.**

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1.	ADDIKO BANK D.D. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg solidarnosti br. 12.	033/755-867, 755-755 fax: 755-790	SANELA PAŠIĆ
2.	ASA BANKA D.D. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25.	033/586-870, fax: 586-880	SAMIR MUSTAFIĆ
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
4.	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, 497-500 fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax: 037/772-416	HASAN PORČIĆ
6.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	033/720-300, fax:035/302-802	LIDIJA ŽIGIĆ
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	v.d. Predsj.uprave HAMID PRŠEŠ
8.	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/954-702, fax:263-832	EDIN KARABEG
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
12.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:356-227	DALIBOR ĆUBELA
13.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	DAMIR SOKOLOVIĆ
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/955-000, fax: 525-701	ALI RIZA AKBAŞ

**BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCA**

-u 000 KM-

R.br	OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.857.483	5.204.564	5.203.461
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	1.058.837	2.418.582	2.511.596
1b	Kamatonski računi depozita	3.798.646	2.785.982	2.691.865
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	882.829	1.075.588	1.160.989
3.	Plasmani drugim bankama	78.420	96.569	89.727
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	11.610.744	12.270.228	12.797.845
4a	Kreditni	10.424.207	11.078.689	11.609.718
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	36	29	26
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	1.186.501	1.191.510	1.188.101
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijanja	167.377	150.575	173.106
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	482.817	488.711	470.278
7.	Ostale nekretnine	34.077	42.266	41.880
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	22.114	22.999	21.227
9.	Ostala aktiva	265.171	282.742	290.216
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.239.307	1.252.208	1.255.871
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.181.736	1.193.721	1.198.405
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	57.571	58.487	57.466
11.	UKUPNA AKTIVA	17.161.725	18.382.034	18.992.858
	O B V E Z E			
12.	Depoziti	13.098.983	14.176.274	14.638.487
12a	Kamatonski depoziti	9.935.353	10.312.971	10.478.730
12b	Nekamatonski depoziti	3.163.630	3.863.303	4.159.757
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
15.	Obveze prema vladi	0	0	0
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	904.050	848.001	867.071
16a	s preostalim rokom dospijanja do jedne godine	161.356	231.260	231.833
16b	s preostalim rokom dospijanja preko jedne godine	742.694	616.741	635.238
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	119.835	119.678	129.377
18.	Ostale obveze	468.719	529.811	551.383
19.	UKUPNE OBVEZE	14.591.737	15.673.914	16.186.468
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.709	8.828	14.828
21.	Obične dionice	1.155.783	1.207.049	1.207.049
22.	Emisioni ažio	132.667	138.786	137.290
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	132.579	138.698	137.202
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	836.609	864.475	979.800
24.	Tečajne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	117.486	173.248	151.689
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.569.988	2.708.120	2.806.390
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	17.161.725	18.382.034	18.992.858
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	713.765	718.625	709.130
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	17.875.490	19.100.659	19.701.988

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U FBIH na dan 30. 6. 2017.**

-u 000 KM-

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	825.690	4,3%	589.412	4,6%	579.009	4,0%	3.354
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	426.739	2,2%	309.821	2,4%	341.222	2,3%	1.225
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	829.849	4,4%	582.967	4,6%	560.841	3,8%	4.179
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	1.783.566	9,4%	1.315.145	10,3%	1.304.513	8,9%	13.683
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	92.008	0,5%	51.198	0,4%	63.094	0,4%	780
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	1.022.550	5,4%	721.933	5,6%	830.652	5,7%	10.142
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	377.815	2,0%	266.039	2,1%	263.650	1,8%	134
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	411.529	2,2%	337.356	2,6%	234.989	1,6%	-2.126
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	4.060.537	21,4%	2.341.096	18,3%	3.278.488	22,4%	52.464
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	1.260.879	6,6%	999.256	7,8%	1.004.842	6,9%	4.019
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.233.437	6,5%	972.769	7,6%	987.455	6,7%	7.708
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	4.802.786	25,3%	3.185.860	24,9%	3.780.242	25,8%	48.135
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	614.554	3,2%	164.793	1,3%	537.598	3,7%	6.691
14.	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	327.947	1,7%	221.121	1,7%	279.075	1,9%	236
15.	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	922.972	4,9%	739.079	5,8%	592.817	4,0%	1.065
	UKUPNO	18.992.858	100,0%	12.797.845	100,0%	14.638.487	100,0%	151.689

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30. 6. 2017.**

– KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE –

-u 000 KM-

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.372.337	219.687	6.399	8.724	1.069	2.608.216
2.	Dugoročni krediti	8.142.522	544.896	179.403	84.778	12.101	8.963.700
3.	Ostali plasmani	194.512	2.060	1	110	2.018	198.701
4.	Obračunata kamata i naknada	34.894	3.627	1.399	4.107	24.236	68.263
5.	Dospjela potraživanja	48.514	26.937	17.183	260.081	804.575	1.157.290
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	36	30.776	30.812
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	630.359	4.302	805	1.018	36.654	673.138
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	11.423.138	801.509	205.190	358.854	911.429	13.700.120
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	225.220	66.845	52.892	215.952	911.419	1.472.328
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	150.312	49.657	79.883	198.427	777.592	1.255.871
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	124.791	43.263	13.105	53.273	133.126	367.558
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	86.265	32.329	19.997	78.265	61.970	278.826
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						198.456
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						6.548.609
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						20.248.729

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.805.284
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	1.173.810
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	484.111
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	12.277
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	18.218
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	93.260
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	961.649
	UKUPNO pozicija 14	6.548.609
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	162.190

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30. 6. 2017.
– KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI –

-u 000 KM-

R. br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	373.577	35.604	6.235	350	4	415.770
2.	Činidbene garancije	609.588	64.392	351	6.682	374	681.387
3.	Nepokriveni akreditivi	49.633	486				50.119
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.656.241	102.501	729	106	207	1.759.784
5.	Ostale potencijalne obveze banke	12.713	42	448		117	13.320
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	2.701.752	203.025	7.763	7.138	702	2.920.380
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	53.184	12.348	2.275	3.792	702	72.301
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	27.403	1.491	3.213	4.564	298	36.969
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	31.709	11.353	616	1.009	404	45.091
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	24.215	10.550	661	1.340	142	36.908
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA						12.550
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						414.036
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						3.334.416
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						42.550
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita s klauzulom o bezuvjetnom otkazivanju						624.951

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

- u 000 KM-

R.br	O P I S	30.6.2015.	30.6.2016.	30.6.2017.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	647	1.063	1.212
2)	Plasmani drugim bankama	945	870	701
3)	Kredit i poslovi leasinga	342.837	337.240	332.988
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	3.371	2.482	1.697
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	36	24	812
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	1	2	2
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	32.559	35.663	38.888
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	380.396	377.344	376.300
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	87.946	75.042	64.780
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	7.721	6.160	4.986
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	4.268	3.812	3.875
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	821	957	2.717
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	100.756	85.971	76.358
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	279.640	291.373	299.942
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	22.390	22.168	23.390
b)	Naknade po kreditima	3.648	4.748	5.614
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	11.921	11.515	10.849
d)	Naknade za izvršene usluge	105.980	121.181	128.640
e)	Prihod iz poslova trgovanja	112	187	135
f)	Ostali operativni prihodi	25.742	24.123	40.859
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	169.793	183.922	209.487
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i izravni rashodi			
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obveze i ost. vrijed. usklad	37.696	40.639	50.400
2)	Ostali poslovni i izravni troškovi	38.757	45.376	52.177
3)	UKUPNI POSLOVNI I IZRAVNI RASHODI 1) + 2)	76.453	86.015	102.577
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	120.517	121.099	122.315
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režiija	71.614	74.706	74.945
3)	Ostali operativni troškovi	49.898	53.987	57.903
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	242.029	249.792	255.163
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	318.482	335.807	357.740
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	131.979	147.430	153.815
5.	GUBITAK	1.028	7.942	2.126
6.	POREZI	39	0	0
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	0	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	0	0	0
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	131.940	147.430	153.815
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	1.028	7.942	2.126
11.	FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.	130.912	139.488	151.689

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH

- AKTIVNA BILANCA -

- u 000 KM-

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.6.2017.
	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	1.151.971	1.203.237	1.209.237
1.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kapital	12.431	12.431	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	132.667	138.786	137.290
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	163.794	143.166	159.001
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na temelju odluke skupštine banke	427.706	529.121	585.732
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	122.065	141.073	164.311
1.a.	UKUPNO (od 1.1 do 1.6)	2.010.634	2.167.814	2.268.002
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	28.371	16.690	47.879
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	102.108	42.314	2.126
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	102	3.034	3.034
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom	49.837	47.315	46.301
1.11.	Iznos odloženih poreznih sredstava	1.641	1.881	1.833
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promj. fer vrijed. imovine	1.696	1.063	815
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	183.755	112.297	101.988
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.826.879	2.055.517	2.166.014
	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	3.090	209	209
2.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	208.619	170.420	179.863
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promj. fer vrijedn. imovine	9.735	9.741	11.316
2.5.	Iznos dobiti za koju je Agencija izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova	107.918	103.122	108.875
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.422	1.425	1.425
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	330.784	284.917	301.688
	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih osoba koji prelazi 5% visine Temeljnog kapitala banke	1.007	0	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa Agencije i poslovne politike banke	755	0	0
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne suglasnosti Agencije	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	204.559	200.035	208.778
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	206.321	200.035	208.778
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	1.951.342	2.140.399	2.258.924
B.	RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.918.650	12.667.026	13.352.861
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	
E.	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.895.384	13.668.044	14.395.552
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	15,1%	15,7%	15,7%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA FBiH

R.br.	BANKA	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.
1	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	490	435	417
2	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	125	211	213
3	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	341	371	394
4	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	537	561	565
5	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	77	77	76
6	MOJA BANKA d.d. - SARAJEVO	133		
7	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	424	444	458
8	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	142		
9	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	66	139	148
10	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	248	206	189
11	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	1.355	1.312	1.314
12	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	420	425	432
13	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	471	521	515
14	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	1.208	1.225	1.242
15	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	181	192	193
16	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	200	197	182
17	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	265	299	308
	UKUPNO	6.683	6.615	6.646